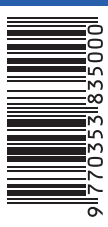

cijena 1.5 EUR

petak, 09. mart 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1429 godina XXIX

za sindu nema granica

ДО СВИДАНИЯ ИЛИ ZBOGOM

potrošačka korpa

**DVA EURA
KOJIH NEMA**

**istrage o
nesavjesnom liječenju
NAMJERNI PROPUSTI
TUŽILAŠTVA?**

FOKUS

- ZA SINĐU NEMA GRANICA:**
Do svidanija ili zbogom (Zoran Radulović) 8

DANAS, SJUTRA

- I pad je let (Zoran Radulović) 11

INTERVJU

- BORIS MARIĆ, ANALITIČAR:**
Vlast je sve slabija, ali igra na slabosti opozicije
(Milena Perović-Korać) 12

MONITORING

- ISTRAGE O NESAVJESNOM LIJEČENJU:**
Namjerni propusti tužilaštva? (Predrag Nikolić) 16

- BOKA NA METI INVESTITORA:**
Potpis zaštitara zlata vrijedan (Branka Plamenac) 18

ALTERVIZIJA

- Unutrašnje bi-polarizacije (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

- POTROŠAČKA KORPA:**
Dva eura kojih nema (Miloša Bakić) 22

- PONOVLJENI IZBORI U BERANAMA:**
Opozicija sačuvala grad na Limu (Tufik Softić) 24

OKO NAS

- OSMI MART, VLAST I STVARNI ŽIVOT:**
Laž umjesto karanfila (Milena Perović-Korać) 34

- CRNA GORA I TEHNOLOŠKA REVOLUCIJA:**
Virtuelna valuta i kod nas (Miljana Dašić) 36

- ENERGIJA IZ OBNOVLJIVIH IZVORA:**
Život na sunčanoj i vjetrovitoj strani (Mustafa Canka) 38

INTERVJU

- MIRKO PEJANOVIĆ, DOPISNI ČLAN ANUBiH
I PROFESOR EMERITUS FAKULTETA
POLITIČKIH NAUKA U SARAJEVU:**
Prijetnje ratom pucanj u prazno (Veseljko Koprivica) 40

REGION

- IZBORI ZA
GRADONAČELNIKA
BEOGRADA:**
Vraćanje Srbije u
jednostranački sistem
(Milan Bošković) 44
FOKUS

**Katnićev svjedok
saradnik Aleksandar-
Saša Sindelić,
pravosnažno osuđeni
ubica i pljačkaš za kojim je crvena
Interpolova potjernica raspisana
još 2012., slobodan je čovjek
da ide gdje hoće i radi što mu je
drago, ustvrdilo je crnogorsko
pravosuđe. I Sindelić je otišao,
dok Hrvatska uzalud čeka njegovo
izručenje**

**STR
8-10**

**2. mart 2018.
broj 1428.**

**23. februar 2018.
broj 1427.**

BORIS MARIĆ, ANALITIČAR

VLAST JE SVE SLABIJA, ALI IGRA NA SLABOSTI OPOZICIJE

I pored realnih problema crnogorske opozicije većina građana bi glasala za promjenu vlasti. Na opozicionim subjektima je da ustanove model djelovanja koji će valorizovati „međuizbornu prednost“ na terenu. Ako to ne mogu da urade u naredna dva izborna procesa morali bi se sjetiti značenja riječi odgovornost

STRANA 12

POTPIS ZAŠTITARA ZLATA VRIJEDAN

Grad Perast koji kao kulturno-istorijska urbana cjelina uživa status zaštićenog kulturnog dobra, postao je odnedavno veliko gradilište u čijem centralnom dijelu na lokaciji stare barokne palate *Smekja* i bivše fabrike konfekcije *Jadran*, Branko Čupić gradi ogromni hotelski kompleks sa pet objekata ukupne površine 9.507,76 kvadrata

STRANA 18

OPOZICIJA SAČUVALA GRAD NA LIMU

Demokratskoj partiji socijalista nije se ostvario cilj. U Beranama je izborni rezultat i nakon ponavljanja ostao isti. *Zdravo Berane* sa četrnaest i Demokrate sa četiri mandata ostali su u većini i vrlo će brzo formirati novu lokalnu vlast u rijetkoj opozicionoj opštini na sjeveru države

STRANA 24

VIRTUELNA VALUTA I KOD NAS

U Crnoj Gori je već dostupna majning mašina sastavljena od osam grafičkih kartica, a potražnja za njom je velika. Ona služi za „kopanje“ većine elektronskih valuta, poput *Etheruma*, drugog po vrijednosti na berzi

STRANA 36

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

**Glavni i
odgovorni urednik i
V.D. izvršni direktor:**
Esad Kočan

**Zamjenica glavnog
i odgovornog urednika:**
Milena Perović-Korać

Redakcija:

Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretpлатi možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretpлата na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretpлатi na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

DUPLO VIŠE INTERNETA U NOVIM MAX TARIFAMA

Sada i bonus dobrodošlice:

- **1000 minuta ka svima**
važe 6 mjeseci
- **100 GB**
važe 12 mjeseci

HUAWEI Y6 2017
uz Max 2.1

SAMSUNG J5 (2017)
uz Max 3.1

SAMSUNG A5 (2017)
uz Max 6.1

TELEFON ZA
1€
UZ MAX TARIFU

T...

PODIJELI DOŽIVLJAJ.

Ponuda važi uz potpisivanje pretplatničkog ugovora na 24 mjeseca. Opis i mjesečne pretplate Max tarifnih paketa pogledajte na www.telekom.me. Cijena telefona prikazana je sa PDV-om.

ROK ZA PREDAJU KANDIDATURA 26. MART

DOSAD SEDAM OPOZICIONIH KANDIDATA

Učešće na predsjedničkim izborima koji se održavaju 15. aprila dosad je najavilo sedam kandidata.

Rok za predaju kandidatura Državnoj izbornoj komisiji (DIK) je 26. mart, a zasad su to učinili predsjednik Stranke pravde i pomirenja u Crnoj Gori (SPP) **Hazbija Kalač** i privrednik **Vasilije Miličković**, kao i lider Prave Crne Gore **Marko Milačić**.

Socijaldemokratsku partiju (SDP) na predstojećim izborima predstavljaće poslanica **Draginja Vuksanović**.

Svoje učešće u trci za predsjednika najavili su i lider Ujedinjene Crne Gore **Goran Danilović**, naučnik **Dragan Hajduković** i profesor **Đorđije Blažić**.

Iz Liberalne partije (LP) poručili su da će imati predstavnika iz svojih redova na predstojećim izborima ukoliko Demokratska partija socijalista (DPS) do polovine marta ne predloži svog kandidata.

Na ranijem sastanku opozicije na kojem se pregovaralo o potencijalnom zajedničkom kandidatu nije se postigao dogovor, a Demokratski front (DF), koji je tada predlagao bivšeg ministra unutrašnjih poslova **Andriju Joviće**, saopštio je da se on ipak neće kandidovati zbog, kako su naveli, istorijske važnosti objedinjavanja opozicije oko jedne nestranačke ličnosti.

Predsjednica Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) **Milka Tadić-Mijović**, koju su u pregovorima o zajedničkom kandidatu predložili predstavnici tzv. građanske opozicije, demantovala je svoje potencijalno učešće na izborima.

f Za nju

Za karcinom dojke postoji tretman
koji ne ostavlja nikakve tragove.
PREVENCIJA.

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVAPRIČA
Neprofitna organizacija

Gracija METROPOLIS VAPOR

IZDACI ZA SARADNIKE POSLANIČKIH KLUBOVA

DPS-U NAJVIŠE NOVCA ZA KONSULTANTSKE USLUGE

Parlamentarne partije od Skupštine Crne Gore mjesečno dobijaju 30.000 eura za konsultantske usluge, odnosno za plate sekretara poslaničkih klubova i stručne konsultante, što na godišnjem nivou iznosi 360.000 eura.

Najviše novca za konsultantske usluge, prema analitičkoj kartici Skupštine za prvu polovinu februara, dobija Demokratska partija socijalista (DPS) kojoj se mjesečno isplaćuje 13.625 eura.

Demokratski front (DF) ukupno dobija 7.247 eura, odnosno Novoj srpskoj demokratiji isplaćuje se 3.221 euro, Pokretu za promjene (PZP) 2.014 eura, 1.610 eura Demokratskoj narodnoj partiji (DNP) i 402 eura Radničkoj partiji (RP).

Iznos koji mjesečno dobija Demokratska Crna Gora je 3.500 eura. Socijaldemokratskoj partiji (SDP) i Bošnjačkoj stranci (BS) isplaćuje se po 2.000 eura, a Socijaldemokratama (SD) 1.625 eura.

Iz Skupštine nemaju odgovor na pitanje o kakvim konsultantskim uslugama je riječ, kao ni ko su konsultanti jer se novac isplaćuje direktno poslaničkim klubovima.

Dodaju da se dio novca koji dobijaju poslanički klubovi dijeli na jednake dijelove, dok se drugi dio isplaćuje na osnovu broja poslanika. Navode da se novac raspodjeljuje na osnovu člana 2 odluke o utvrđivanju visine, načina i postupka namjenske potrošnje sredstava opredijeljenih klubovima poslanika za angažovanje sekretara i konsultanata.

U Poslovniku Skupštine propisuje se da klub poslanika ima određeni broj stručnih konsultanata koje plaća Skupština, ali se u njemu ne precizira koliko konsultanata oni mogu angažovati.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

PREDSTAVLJENE PREPORUKE MMF-A ZA CRNU GORU

UVESTI EKOLOŠKI POREZ, UKINUTI POVLASTICE ZA PDV, SMANJITI IZDVAJANJA ZA PLATE I PENZIJE

Međunarodni monetarni fond (MMF) ocijenio je da zbog velikog nivoa javnog duga Crna Gora mora nastaviti sa fiskalnom disciplinom.

Preporuka MMF-a odnosi se na smanjenje fiskalnih opterećenja na zarade, što bi doprinijelo smanjenju sive ekonomije. Ova organizacija predlaže da se uvede ekološki porez u vidu akciza na ugalj i na emisiju ugljen-monoksida.

Takođe, Vladi se preporučuje da ukinе povlastice povlašćenima koji plaćaju niži PDV, kao i da preispita porez na dobit.

Prema MMF-u, prostor za uštedu bi trebalo pronaći u smanjenju potrošnje za zarade u javnom sektoru, a izdvajanje za penzije i uštede po tom osnovu prebaciti za kapitalne projekte. Po njima fond zarada javnog sektora trebalo bi smanjiti kroz sveobuhvatnu reformu javne uprave, a reforma penzionog sistema dovela bi do toga da on postane održiviji i pravičniji.

Šef misije MMF-a **Martin Petri** osvrnuo se i na Monstatovu statistiku o minimalnoj potrošačkoj korpi, napomenuvši da bi u nju morala biti uključena i renta za stanovanje.

„Monstat prati međunarodne metodologije koje rezultiraju, nažalost, jako niskim brojevima. Oni otvaraju važno pitanje, šta je taj stvarni minimalni iznos. Nažalost, u mnogim zemljama taj minimalni iznos nije iznos koji bi neko smatrao poželjnim“, rekao je Petri.

FORMIRAN PREDMET POVODOM UBISTVA DJEČAKA

MAJKA PREMINULOG J.P. OPTUŽENA ZA SAUČESNIŠTVO

Prema odluci Višeg državnog tužilaštva (VDT), **Jelena Jovović**, majka petnaestomjesečnog dječaka koji je preminuo petog februara zbog posljedica brutalnog prebijanja odgovaraće zbog saučesništva u teškom ubistvu.

Za ubistvo dječaka Više tužilaštvo je do sada teretilo samo njegovog očuha **Nermine Šišića**, ali je na osnovu do sada prikupljenih dokaza proširilo istragu i na Jovovićevu.

Majka preminulog dječaka, koja je nakon hapšenja priznala tužiocu da je njen nevjenčani suprug skoro svakodnevno tukao njenog sina, dosad je bila osumnjičena samo za kršenje porodičnih obaveza.

Ona je pred tužiocem opisala događaj iz januara, kada je dječaku zbog povreda u predjelu glave ukazana pomoć u Dječijoj bolnici.

Tada je Šišić tvrdio da su povrede nastale prilikom pada dječaka na parket, a ne od udarca.

Tužilaštvo zbog ovoga provjerava da li u postupcima ljekara ima elemenata krivičnog djela zbog toga što slučaj nisu prijavili policiji.

Iz Kliničkog centra ranije je saopšteno da je dječak adekvatno zbrinut, te da se prilikom pregleda nije moglo zaključiti da je u pitanju nasilje.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplata mToken-a · Opcija Slikaj i plati · Mogućnost personalizacije ekrana · Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija · Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

TATJANA VUKIĆEVIĆ, plemenita Nikšićanka, donirala je svom dvadesetpetogodišnjem komšiji **Nikoli Mijuškoviću** bubrege. Operacija je urađena u Turskoj, a Tatjana se iz Istanbula vratila, objasnila je medijima, - srećna.

„Nikola je moj komšija, ali sad je moje dijete. Odavno smo s tom porodicom u bliskim odnosima. Generacija je moje ćerke, ima brata Bora koji je mlađi od njega, ali se druži sa mojim sinovima“, kazala je.

I Nikolin mlađi brat imao je isti problem, ali je bubrege dobio od oca, dok sa Nikolom srodnici nisu bili kompatibilni, pa mu je život bio ozbiljno ugrožen. Sada ga čega svakodnevica zdravog momka, zahvaljujući komšinici Tatjani.

On do sad nije ni ljeti mogao da izađe do grada, stalno je vrijeme u kući provodio. Tanja nas je spasila, mi smo sad njeni dužnici dok smo živi životom. On je sad njen četvrti sin, četvrto dijete!“, kazao je **Budo Mijušković**, Nikolin otac.

„Ljepše je nekad da ti je puno srce i duša, nego novčanik. Po mom...“, skromno je zaključila hrabra žena, čiji će se gest sigurno pamtili.

PLUS

„**TORTA ZA OSMIJEH**“, manifestacija je koju je nevladina organizacija *Omladinski centar Herceg Novi* petnaesti put organizovala u Dječijem domu *Mladost* u Bijeloj.

Djeca u Domu obradovana su sa 80 torti iz Herceg Novog, Kotora, Tivta, Podgorice i drugih crnogorskih opština, ali i od dugogodišnjih prijatelja iz Makedonije i Slovenije, piše *Dan*.

Za 15 godina koliko manifestacija traje u Dječijem domu u Bijeloj stiglo je oko 1.200 torti. Prve godine torte su upućivali samo Novljani da bi vremenom ova manifestacija prerasla u međunarodnu, jer su torte od pojedinaca, institucija, preduzeća, ustanova i organizacija stizale iz cijele regije. Redovan gost na ovoj tradicionalnoj manifestaciji **Branka Bukovec** iz Novog Mesta, a prema riječima predsjednika NVO *Omladinski centar* **Milijana Mijovića** ona je „žena sa srcem većim od razdaljine između Herceg Novog i Novog Mesta“.

PREMIJER Duško Marković sa osam savjetnika rekorder je u regionu. Prema podacima Vlade, Markovića trenutno savjetuje osam stručnjaka, za čije plate se godišnje izdvaja oko 120.000 eura, piše *Dan*.

Šefkabineta predsjednika Vlade **Dragoljub Bulatović** mjesečno zarađuje 1.246 eura, savjetnik za strane investicije **Vladimir Beratović** – 1.330, za energetiku **Ljubo Knežević** – 1.230, za pravna pitanja **Merima Baković** – 1.213, za medije **Mirjana Ivanović** – 1.213, za lokalnu samoupravu **Salko Luboder** – 1.430, a **Dubravka Lalović**, koja je zadužena za vanjsku politiku, 1.271. Rukovodilac Službe za odnose s javnošću **Srđan Kusovac** mjesečno prihoduje 1.207 eura.

Potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem **Milutina Simovića** savjetuju četiri saradnika, za čije se plate izdvaja 55.000 eura godišnje. Potpredsjednik Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku **Zoran Pažin** i **Rafet Husović** koji je potpredsjednik Vlade za regionalni razvoj imaju po tri savjetnika koji iz državne kase godišenje dobijaju 80.000 eura.

MINUS

MINISTARSTVO PROSVJETE ne uvažava nijedan zahtjev, molbu ili inicijativu Udruženja mladih sa hendikepom, tvrde u toj organizaciji.

„Tako već dvije godine zaredom studenti s invaliditetom ostaju bez smještaja u studentskom domu, bez kredita i stipendija. Oni slučajevi za koje su donesena pozitivna rješenja, rješavani su isključivo na osnovu lične dobre volje pojedinaca koji su bili spremni da studentima s invaliditetom izađu u susret i olakšaju im ionako težak položaj“, kazala je **Anđela Miličić**, koordinatorka Programa za obrazovanje UMHCG.

U Udruženju ocjenjuju da Ministarstvo svojim odlukama negativno utiče na uključivanje osoba s invaliditetom u proces obrazovanja i dodatno pospješuje njihovu segregaciju

ZA SINĐU NEMA GRANICA

• ZASLUŽENI ODMOR:
Aleksandar Saša
Sinđelić u sudnici Višeg
suda u Podgorici

До свидания ili zbogom

Katnićev svjedok saradnik Aleksandar-Saša Sinđelić, pravosnažno osuđeni ubica i pljačkaš za kojim je crvena Interpolova potjernica raspisana još 2012., slobodan je čovjek da ide gdje hoće i radi što mu je drago, ustvrdilo je crnogorsko pravosuđe. I Sinđelić je otišao, dok Hrvatska uzalud čeka njegovo izručenje

Kako ono kažu: svi su *teroristi* jednaki pred crnogorskim vlastima, samo što su neki jednakiji od drugih.

Predsjednik *Nove srpske demokratije* i jedan od lidera DF-a optuženih za učešće u *operaciji državni udar/pokušaj terorizma* **Andrija Mandić** ilegalno je prešao crnogorsko-srpsku granicu u noći između 1. i 2. marta. Mandić je granicu prešao u neregistrovanom vozilu, van graničnog prelaza, šumskim putem u selu Miljakovci (opština Pljevlja) – i pored sudske zabrane da izlazi iz zemlje (njemu i **Milanu Kneževiću** privremeno su oduzeti diplomatski pasoši, nakon što im je omogućeno da se u aktuelnom sudskom postupku brane sa slobode). Njega i njegove pratioce: Pljevljaka **Milana Lekića**, **Blaža Kotlaja**, **Nenada Cupare** i Tivčanina **Voja Pićana**

(čuli ste već da je Pićan bivši pripadnik „ozloglašenog *Sedmog bataljona*“ iz koga, usput budi rečeno, dobar dio oficirskog i vojničkog kadra i danas radi u MUP-u i VCG) srpska policija presrela je, izgleda, neposredno po izlasku iz šume, privela ih sudiji za prekršaje u Prijepolju, novčano kaznila pa pustila.

Mandić se već sjutra dan vratio u Podgoricu. Ali hajka ne prestaje.

Prorežimski mediji iz dana u dan pokušavaju da nam predoče svu opasnost koja je zemlji prijetila tokom i nakon Mandićevog „bjekstva“ u inostranstvo gdje je, saznaju *oni* od njihovih pouzdanih izvora iz ANB-a, trebao da se susretne sa *sumnjivim tipovima* koji preferiraju crnogorsku opoziciju, mada su se obogatili pod okriljem - a možda i uz pomoć - DPS-a. Pa sada opoziciji daju

pare. I savjete. A možda im pomažu (DF-u) i u potrazi za predsjedničkim kandidatom.

Zlo. Pred kojim sasvim nebitno postaje pitanje zbog čega su politički kontakti nekog poslanika (makar i opozicionog) pod nadzorom snaga bezbjednosti. I zašto se izvještaji o (ne)održanim susretima opozicionih lidera i njihovih savjetnika, pomagača, finansijera... doturaju medijima. Ako snage bezbjednosti zaista čuvaju državu, a ne njenu vlast.

Mandić je, uglavnom, u prilici da osjeti svu *snagu države* kojoj je *stao na žulj*. Da ne kažemo *prešao granicu*. Viši sud u Podgorici donio je rješenje, na prijedlog Specijalnog državnog tužilaštva (SDT), da se Mandiću i Kneževiću privremeno oduzmu i „građanski pasoši“. To nije zadovoljilo čelne ljude Specijalnog tužilaštva, pa je SDT podgoričkom Višem sudu dostavilo i prijedlog da se Mandiću odredi pritvor. „Naredni korak u postupku je saslušanje Andrije Mandića u Višem sudu, nakon čega će sud i donijeti odluku o eventualnom pritvoru“, izvještava jedan od medija u koje tužilaštvo i ministarstva sile (policija i vojska) imaju najviše povjerenja.

Čekamo rasplet.

U potpunoj sjenci ove međunarodne zavjere sa bosansko-srpsko-crnogorske tromeđe, zbila se jedna, takoreći, *topla ljudska priča*. **Aleksandar Saša Sindelić**, svjedok saradnik u slučaju *terorizam u pokušaju/ državni udar* otputovao je, nakon višemjesečnih napora kojima je bio izložen u sudnici Višeg suda u Podgorici, do Smedereva. Da se odmori, obiđe prijatelje, završi kakav posao, skokne do Moskve... Nije ni važno, uostalom.

Svjedok saradnik Aleksandar-Saša Sindelić, pravosnažno

osuđeni ubica i pljačkaš za kojim je crvena Interpolova potjernica raspisana još 2012, slobodan je čovjek da ide gdje hoće i radi što mu je drago. Tako makar tvrdi crnogorsko pravosuđe. Svjedoku saradniku Saši Sindeliću, nije izrečena mjera zabrane napuštanja teritorije Crne Gore, obavijestili su iz Višeg suda u Podgorici sve one nepovjerljive i sumnjičave koji su se usudili da pretpostave kako je Sindelić iz Podgorice – pobjegao. Makar uz pomoć ljudi iz nadležnih institucija

Prorežimski mediji iz dana u dan pokušavaju da nam predoče svu opasnost koja je zemlji prijetila tokom i nakon „bjekstva“ Andrije Mandića u inostranstvo gdje je, saznaju, trebao da se susretne sa sumnjivim tipovima koji preferiraju crnogorsku opoziciju, mada su se obogatili pod okriljem - a možda i uz pomoć - DPS-a. Sindelića ne pominju

ali ipak – pobjegao.

Kao ono, slobodan čovjek. Nije to opozicioni poslanik da se kroz šume i sniježne namete, bez putnih isprava, šunja u Srbiju. Pod budnim okom *naše i njihove* policije. To je sasvim slobodan pravosnažno osuđeni ubica izletnik. „Prema navedenom licu od strane ovog suda nije izrečena mjera nadzora zabrane napuštanja teritorije Crne Gore, a sud će preduzeti mjere predviđene Zakonikom o krivičnom postupku za obezbjeđenje prisustva navedenog lica“, saopštila je za TVCG portparolka Višeg suda **Aida Muzurović**.

Ni slovo o zahtjevu hrvatskog Ministarstva pravosuđa koje je, još 1. juna prošle godine, Ministarstvu pravde CG uputilo zahtjev za izručenje Sindelića. „Zainteresovani smo za izručenje navedene osobe radi izvršenja kazne zatvora izrečene u Hrvatskoj“, navedeno je u saopštenju hrvatskog Ministarstva uz podsjećanje da se ključni svjedok glavnog specijalnog državnog tužioca **Milivoja Katnića** u slučaju *državni udar* potražuje „zbog izvršenja jedinstvene kazne zatvora u trajanju od 21 godine zbog krivičnog djela teškog ubistva i teške krađe, na koju je osuđen presudom Županijskog suda u Vukovaru od 28. aprila 2011. godine koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 21. decembra iste godine“.

Već smo znali da je Aleksandar Saša Sindelić, u odsustvu, osuđen zbog ubistva **Mirka Fotesa** 2002. godine. Ubijenom je ubica, sa njive, uzeo traktor. Uhapšen je u Crnoj Gori. Prema dokumentaciji koju je prezentovao DF, Sindeliću je kao vojnom bjeguncu trebalo da sudi Vojni sud u Podgorici. Ipak, vijeće tog suda, čiji je član bio i sadašnji SDT Milivoje Katnić, oglasilo se 2003. nenadležnim za nedjela koja je počinio Sindelić. Onda su se ponovo sreli 13 godina kasnije. Pitanje nadležnosti brzo je utvrđeno pa je Sindelić dobrovoljno, izgleda Vladinim avionom, došao u Crnu Goru.

Ostaje da se makar nadamo da nije na isti način otišao na aktuelno

odsustvo.

U svakom slučaju, crnogorsko Ministarstvo pravde, pod komandom ministra **Zorana Pažina**, prosljedilo je hrvatski zahtjev za izručenje Višem sudu „kao stvarno i mjesno nadležnom za odlučivanje o ispunjenosti pretpostavki za izručenje u konkretnom predmetu“ (citirano iz saopštenja Ministarstva pravde). O tome je, sredinom jula prošle godine, obaviješteno i Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske. Potom je, iz podgoričkog Višeg suda, saopšteno da će oni o zahtjevu za izručenje S.S. odlučivati nakon okončanja krivičnog postupka koji je u toku „pred nadležnim organima Crne Gore“.

Nepoznanica je da li su iz Podgorice sada javili Zagrebu da je pravosnažno osuđeni ubica i pljačkaš, čije su izručenje tražili u skladu sa međunarodnim propisima koje Crna Gora navodno poštuje, bez problema napustio Crnu Goru koristeći vlastita dokumenta. Kako ono rekoše: „Prema navedenom licu od strane ovog suda nije izrečena mjera nadzora zabrane napuštanja teritorije Crne Gore“.

Lična karta Aleksandra-Saše Sindelića istekla je prošle godine ali on ima važeći pasoš Republike Srbije. Ako u međuvremenu nije dobio i crnogorsko državljanstvo. Ne bi bio prvi koji je sa crvene Interpolove potjernice uspio da dobije naš crveni pasoš.

I što je najinteresantnije, niko se od crnogorskih zvaničnika ne brine mnogo zbog (ne)opravdanog odsustva ključnog svjedoka, koji je otišao u šetnju usred sudskog procesa. Po svoj prilici, baš kao u slučaju **Mirka-Paje Velimirovića**, iz Specijalnog tužilaštva računaju da će se svjedok -saradnik odazvati njihovom pozivu.

Nijesu *Sinda* i *Paja* u zabuni kao onaj **Miloš Jovanović**, optuženi koji je „nestao“ nakon što mu je predsjednica Sudskog vijeća **Suzana Mugoša** zabranila da objasni: kako je, pored međunarodne potjernice, 18. oktobra prošle godine došao u Crnu Goru da izvrši Sindelićevo naređenje

• Miloš Čujović, haker iz visokog društva

Nema granica za privilegovane

Praktično istog dana kada je Andrija Mandić krenuo u neovlašćenu šetnju preko srpsko-crnogorske granice, javnost je obaviještena da je iz Crne Gore pobjegao **Miloš Čujović Čujke**, haker iz Beograda protiv koga se u Crnoj Gori vode dva sudska postupka zbog računarskih prevara i skidanja novca sa tuđih bankarskih računa (riječ je o milionima eura).

I pored nepravosnažne presude kojom je osuđen na 6,5 godina zatvora, Čujović je u avgustu prošle godine pušten iz pritvora, uz jemstvo od 230 hiljada eura (sigurno je u pitanju pošteno zarađen novac). Iz nekog razloga putne isprave mu nijesu oduzete. Pa nije on poslanik.

Opet, iz nekog razloga Čujovićev *nestanak* prijavljen je Sudu tek 22 dana nakon što je on morao da se pojavi u stanici policije u Podgorici. Potom su Službenici CB Podgorica, postupajući po naredbi Višeg suda nacionalnu potjernicu za M.Č. raspisali tek poslednjih dana februara. Dva mjeseca nakon njegovog „nestanka“. Izgleda da međunarodna potjernica nije raspisana do danas iako se, makar u medijima, spekuliše da je Čujović već stigao do Tajlanda. Za našu policiju dovoljno je saznanje da „nije evidentiran prelazak bilo kojeg graničnog prelaza od strane M.Č. (34)“. Sumnjičavi kažu da pravi razlog za ovakvo ponašanje nadležnih leži u činjenici da je Miloš Čujović svoje prevare i pljačke obavljao u saradnji, ili pod patronatom, osoba koje su dobro povezane sa ovdašnjim centrima moći. Jednima je (**Nebojša Bošković** vlasnik *Crizma grupe* i *Melgonija Primorke*) Vlada **Mila Đukanovića** izdavala bankarske garancije i, potom, plaćala dugove. Drugima (pripadnici tzv. *zagoričkog klana*) pripadnici policije i pravosuđa godinama unazad *gledaju kroz prste*.

Negdje u isto vrijeme kada je Čujović pušten da se brani sa slobode, kapije zatvora u Spužu otvorene su i za Kotoranina **Igora Božovića**, jednog od osumnjičenih vođa *kavačkog* kriminalnog klana. Božović je iz zatvora pušten nakon odslužene petogodišnje kazne zbog šverca kokaina iz Južne Amerike u Španiju. Koji dan kasnije, kada je trebalo da se pojavi na ročištu povodom prijedloga Specijalnog tužilaštva da mu se odredi pritvor, Božović više nije bio dostupan ovdašnjoj policiji. Njega, nažalost, nijesu pratili kao Mandića pa nijesu znali kada je i gdje prešao granicu. Ili znaju, ali „viši interesi“ nalažu da se o tome čuti.

i zapali sjedište DF-a; Ko su ljudi koji su ga pozvali a koji, prema njegovim riječima, „rade za državu Crnu Goru“; Da li je sa Sindelićem telefonom komunicirao kao slobodan čovjek ili je prethodno bio uhapšen („tako

nekako“, promrsio je Jovanović prije nego je sutkinja dala pauzu i potom mu uskratila mogućnost da odgovori na to pitanje)... Što pjesma kaže: ima neka tajna veza.

Zoran RADULOVIĆ

I pad je let

Piše: Zoran RADULOVIĆ

Bez najave i - što bi *isti oni* onomad rekli – *ničim izazvana*, Vlada je u srijedu utvrdila prijedlog rebalansa budžeta i prijedlog odluke o (novom) zaduživanju Crne Gore za 2018. Da iznenađenje bude veće, Vladina inicijativa stiže nepunih 70 dana nakon što je važeći Zakon o budžetu usvojen u Skupštini.

Premijer Marković i njegovi glasnogovornici pokušavaju da nas ubijede kako i u ovom slučaju ne treba vjerovati vlastitim očima, ušima i sjećanju nego njihovim interpretacijama stvarnosti. U saopštenju nakon sjednice Vlade piše da je premijer „zaključujući raspravu“ ocijenio da odluka koju do srijede poslijepodne niko nije pominjao „nije proizvod ishitrenosti već rezultat osmišljenog pristupa, koncepta i strategije...”

Dodatno, premijer se, izgleda, i pohvalio – da li ministrima da l' radoznom pukom – „da je zahvaljujući ostvarenim rezultatima Vlada u stanju da donese odluke kojima se trošak otplate državnog duga svodi na polovinu”.

Nijesu Marković, Simović, Radunović i društvo pronašli finansijski *perpetuum mobile* uz čiju bi pomoć javni dug od blizu 2,5 milijarde eura pretvorili u „siću” od 1,2 milijarde.

Svođenje troška otplate na polovinu, znači da je Vlada pronašla finansijera voljnog da nam da nove kredite, sa dužim periodom vraćanja i uz kamatu od tri odsto (umjesto dosadašnjih pet) kako najavljuje ministar finansija Darko Radunović.

Iz Vlade su propustili da javnost obavijeste o iznosu duga koji ćemo refinansirati na taj način. Umjesto toga, potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem Milutin Simović objašnjava kako ćemo „značajne kredite koji dopijevaju 2020. i 2021. godine refinansirati na duži period i time napraviti značajne uštede u našem budžetu”. Ni to nije tačno. Time što ćemo odložiti i produžiti period otplate dugova nećemo – u konačnom računu – ostvariti uštedu. Samo dio vlastih obaveza selimo u budućnost. Sasvim precizno: ova vlast će dio svojih obaveza prebaciti nasljednicima na teret. Crna Gora će, zbog sporijeg vraćanja dugova, duže

ostati u statusu visoko zadužene zemlje. To će smanjiti šanse da novim i makar nešto povoljnijim kreditima investiramo u razvoj.

Ali, ta priča ostaje na dugom štapu pošto još ne znamo ni osnovne detalje o refinansiranju crnogorskog javnog duga: ni ko, ni kada, ni kako, ni koliko (a kamoli – zašto). Valjda više detalja saznamo kada plan novog zaduživanja stigne na potvrdu u parlament.

Stvari su nešto jasnije kada je u pitanju predloženi rebalans budžeta. Kada razgrnete smetove samohvalisanja i zavaravanja („izmjene budžeta uslijedile su kao rezultat efikasne naplate prihoda i dobrih rezultata ekonomske politike Vlade”) ostene ogoljena suština: „Predloženim zakonom izvorni prihodi povećani su za 57 miliona eura, a rashodi za 82 miliona...”. Još 25 miliona deficita koje će pokriti krediti. Ili „uštede” na račun svih onih za koje Vlada pretjerano ne mari.

Većina novoplaniranih rashoda (70 miliona) odlazi za prvu ratu ugovorenog otkupa dionica Elektroprivrede od italijanske A2A. „Vraćamo vlasništvo nad ovim važnim preduzećem u okrilje naše države”, pohvalio se Simović. „Istovremeno, držimo otvorena vrata za novog strateškog partnera koji će zajedno sa nama ulagati u razvoj ne malog broja projekata u sektoru energetike”. Gotovo istu rečenicu možete naći u desetak godina starim izjavama čelnika izvršne vlasti iz vremena kada je Vlada Italijanima prodavala akcije EPCG. S naumom da od propasti sačuva *Prvu banku*. Ostaje da vidimo da li je DPS već našao novog strateškog partnera za EPCG. Sa kojim ciljem. I da li je najavljeno refinansiranje javnog duga dio istog aranžmana.

Najveća tajna ponuđenog rebalansa nalazi se na prihodnoj strani, u šturoj informaciji da će se, po osnovu „prihoda od kapitala” u državnu kasu sliti 43 miliona eura. Šta je, ili koga, Vlada prodala a da mi o tome ništa ne znamo? Do kada će čuvati tu tajnu? Makar je obznanjena informacija da će vlast nastaviti da našim novcem finansira svoje omiljene *jame bezdanice Montenegro Airlines i Crnogorsku plovidbu*. Prvi će za podmirenje dugova dobiti 6,5 a drugi pola miliona eura.

Markovićev paket „neishitrenih” prijedloga ka parlamentu krenuo je par sati nakon što je šef Misije MMF-a za Crnu Goru Matrin Petri objavio „preporuke” date Vladi: smanjiti izdatke za penzije i plate u javnom sektoru, isključiti izuzetke i olakšice iz naplate postojećih i uvesti nove poreze. Sva je prilika, biće opet: hvala Vladi.

» Kada razgrnete smetove samohvalisanja i zavaravanja ostane ogoljena suština: predloženim rebalansom državni prihodi povećani su za 57 miliona eura, a rashodi za 82 miliona...

Vlast je sve slabija, ali igra na slabosti opozicije

I pored realnih problema crnogorske opozicije većina građana bi glasala za promjenu vlasti. Na opozicionim subjektima je da ustanove model djelovanja koji će valorizovati „međuzbornu prednost” na terenu. Ako to ne mogu da urade u naredna dva izborna procesa morali bi se sjetiti značenja riječi odgovornost

MONITOR: *Kak o komentarišete najnoviju vijest da je Demokratski front nakon insistiranja na Andriji Jovićeвиću kao kandidatu za predsjedničke izbore, saopštio da u dogovoru sa njim ipak odustaje od te kandidature?*

MARIĆ: Vijest o odustajanju od kandidature gospodina Jovićeвиća predstavlja iznenađenje, jer je njegovo ime već duže vrijeme od strane DF-a predstavljano kao najbolje rješenje. Osim problema sa načinom izlaska na predsjedničke izbore, opozicija ima sve izraženiji problem vremenskog cajtnota. Ostaje da se vidi da li je ovaj politički manevar iznuđen politički potez, ili je proizvod koordinacije sa drugim opozicionim političkim subjektima.

Ono što se čini izvjesnim je da DF insistira na zajedničkom kandidatu koji će biti bar ravnodušan prema atlantskim integracijama. Takva politička strategija sigurno ograničava objedinjavanje opozicionih snaga, ako kao realan preduslov objedinjavanja oko kandidata uzmemo i interese partija da odluku mogu objasniti svojim biračkim tijelima. Čini se da je propuštena šansa koja je mogla

da proizvede osjećaj o neophodnosti promjena kao ključnog elementa za dalju demokratizaciju crnogorskog društva i time se u drugi plan stave partikularni interesi opozicionih subjekata u korist opšteg.

Može se zaključiti da je opozicionim liderima, između ostalog, prioritetno nalaženje kandidata koji može biti konkurentan na izborima, ali koji neće ugroziti njihove pozicije i na bilo koji način uticati na preraspodjelu snaga aktuelnih igrača na opozicionoj sceni.

Specifičnost aktuelne predsjedničke kampanje je i to da lideri i vlasti i opozicije ne vide sebe kao prvo rješenje za predsjedničkog kandidata. Pokušava se uspostaviti politička taktika koja bi kroz nalaženje nekog od (ne)stranačkih kandidata,

zaštitila liderske pozicije i omogućila pripremu za naredne izbore. Naravno, jedinstveni opozicioni kandidat bi imao ozbiljne šanse da ugrozi kandidata vlasti, što bi cijeloj priči dalo drugačiji tok. Svakako prisustvovaćemo do sada jedinstvenim predsjedničkim izborima, koji će imati kratku kampanju, ali mnogo pratećih efekata koji će značajno uticati na karakter iste i koji će dominantno imati bezbjednosni karakter.

MONITOR: *Sve se češće čuju kritike na račun opozicije, zbog nemogućnosti da dođe do zajedničkog kandidata, odnosno da djeluje u javnom a ne partijskom interesu. Kako vi vidite opozicionu scenu?*

MARIĆ: Crnogorska opozicija ima sve izraženiji problem jedinstvenog i jasnog djelovanja. Sa jedne strane imamo opozicione partije koje su naglašeno liderske i sa problemom institucionalizacije svojih struktura, a nerijetko i sa prilagođavanjem političkih stavova na dnevnoj osnovi, što znači da

Teško je ne steći utisak da neko ima za cilj da se crnogorska politička i društvena stvarnost radikalizuje do granica sukoba. U takvom kontekstu pojednostavljivanja stvarnosti, insistiranja na crno-bijeloj slici, za i protiv, može se tražiti legitimitet za opstanak na vlasti

je prisutan problem artikulacije jasne i utemeljene politike. Sa druge strane geopolitika cijepa opozicionu scenu, jer objektivno unutar opozicije postoje dvije političke ideje. Ovo bi bile osnovne smetnje nečemu što dio društva percipira kao javni interes, a definisan je kroz neophodnost promjene vlasti.

I pored realnih problema crnogorske opozicije većina građana bi glasala za promjenu vlasti. Na opozicionim subjektima je da ustanove model djelovanja koji će valorizovati „međuizbornu prednost“ na terenu. Ako to ne mogu da urade u naredna dva izborna procesa morali bi se sjetiti značenja riječi odgovornost.

MONITOR: *Još nemamo kandidata vlasti za predstojeće predsjedničke izbore, a opozicionih*

kandidata biće očito priličan broj. Da li je to postavka koja ide na ruku vladajućoj garnituri?

MARIĆ: U najmanju ruku je čudno da DPS još nema kandidata. To zbunjuje i javnost, ali i potencijalne birače DPS-a. Jasna je taktika i procjena u rukovodstvu DPS-a da struktura nema snagu kojom je dominirala decenijama, i da postaju sve lakša meta političkih napada što opredjeljuje očiglednu odluku da kampanju za predsjedničke izbore treba svesti na što manji broj dana. DPS ima manjak samopouzdanja koji pokušava da prikrije političkom taktikom.

Jedan kandidat jeste najbolje riješenje za opoziciju. Međutim i neki drugi vid ukрупnjavanja podrške opozicionim kandidatima

koji bi podrazumjevali prilagođavanje karakteru opozicionih birača, mogao bi da produkuje drugi krug predsjedničkih izbora. U tom slučaju bilo bi važno da se opozicioni subjekti već sada dogovore o nespornoj podršci onom kandidatu koji bi bio akter drugog kruga.

MONITOR: *Kako vidite situaciju u Beranama? Da li vlast sve otvorenije koristi silu?*

MARIĆ: U Beranama se nije desilo ništa novo, ali da zamislimo situaciju da se odnos snaga u lokalnom parlamentu promijenio nakon ponavljanja izbora na nekoliko biračkih mjesta, a na osnovu odluka ovakvog DIK-a. Teško je ne steći utisak da neko ima za cilj da se crnogorska politička i društvena stvarnost radikalizuje do granica sukoba. U takvom kontekstu pojednostavljivanja stvarnosti, insistiranja na crno-bijeloj slici, za i protiv, može se tražiti legitimitet za opstanak na vlasti. Treba li govoriti o tome koliko je ovo opasno.

MONITOR: *Slažete li se sa viđenjima da je vlast, dok sve brutalnije krši zakone, u stvari sve slabija?*

MARIĆ: Kontrola nad institucijama je posljednja linija odbrane ove vlasti. Institucije su dio vladajućeg mehanizma, tako slabe, ali tako politički upotrebljive. Ne kaže se bez osnova u Strategiji EU za Zapadni Balkan da živimo u zarobljenim državama, čitaj zarobljenim institucijama.

Postavlja se pitanje, zašto vlast uporno insistira na ovakvom stanju? Zato što je u svojoj osnovi antievropska, što na društvo gleda kao na plijen, a da bi lovac bio uspješan monopoli se moraju održati. Na ruku im idu dvije stvari, povratak geopolitike u međunarodnim odnosima i nezrela i dijelom antievropska opozicija.

Vlast jeste sve slabija, ali dominantno igra na slabosti opozicije.

MONITOR: *Primjećujete li sve više nasilja, odnosno govora mržnje, u javnom prostoru uopšte?*

MARIĆ: Mi već godinama živimo u društvu u kome je

radikalizovani javni diskurs dio svakodnevice. Što si radikalniji u izrazu, što su izjave brutalnije, to se više približavate idealu „5 minuta slave“, koji garantuje da im niko neće ugroziti političku poziciju. Javna scena sve više liči na rijaliti, koji raspaljuje niske nagone i strasti i ubija svaku normalnost, odgovornost i obesmišljava logiku. Politički prvaci postaju suštinski urednici medijskog prostora, pa ko ima „atraktivniji“ izraz ima veći medijski prostor. Nije ova kvazi-politička igra bez rizika za aktere, ali najveći rizik je za društvo, za građane. Društva koja upadnu u ovako negativnu spiralu imaju problematičnu budućnost, njihove alternative i perspektive su ugrožene, a vrijednosni sistem gubi svoj smisao. Postavlja se pitanje društvenog opstanka, stvara se atmosfera opšte apatije i bezizlaznosti. Mogli bi reći da bunt postaje legitiman, ali se moramo čuvati političkih „alhemičara“, junaka na magarcima, dovoljno nepristojnih da svakom građanskom buntu nalijepe svoje

Jasna je taktika i procjena u rukovodstvu DPS-a da struktura nema snagu kojom je dominirala decenijama, i da postaju sve lakša meta političkih napada što opredjeljuje očiglednu odluku da kampanju za predsjedničke izbore treba svesti na što manji broj dana. DPS ima manjak samopouzdanja koji pokušava da prikrije političkom taktikom

partijsko ili kvazi-ideološko obilježje, da zloupotrijebe samu energiju opravdanog nezadovoljstva.

Danas se čini izvjesnim da je preduslov strukturnih reformi, reforma političkog sistema. Moramo otvoriti javnu debate o karakteru izbora i kako ih učiniti slobodnima. Ako je sam izborni proces korumpiran, a jeste, ako ima veze sa organizovanim kriminalom, a ima, ako podstiče liderske partije na štetu demokratskih procesa, onda je iluzorno očekivati institucije bez korupcije i političkih direktiva. Iz takvih izbora mogu proizaći samo opštekoruptivni društveni odnosi, u kojima manje više učestvujemo svi.

MONITOR: *Da li u svjetlu međusobnih unutrašnjih borbi u vlasti, a ne poštovanja zakona i demokratizacije, vidite i slučaj Aleksandra-Andrije Pejovića?*

MARIĆ: Kontrola nad institucijama je posljednja linija odbrane DPS-a, ali isto tako kada se institucije koriste za unutarpartijska nadgornjavanja, DPS se „trese“, a taj potres osjeća društvo.

Činjenica je da je gospodin Pejović prekršio Ustav i niz zakona, ali istina je da u zonu kršenja ulazi na osnovu akta Vlade, o čemu i Vlada i Pejović imaju punu svijest, te u tom smislu je nemoguće da se sama Vlada izuzme od odgovornosti. Ostavka g-

dina Pejovića kroz koju se pokušava staviti tačka na ovaj slučaj samo je još jedan pokazatelj da je Strategija EU o zarobljenosti države pogodila metu.

MONITOR: *Da li nas takve elite zbog kojih Crna Gora nosi etiketu zarobljene države mogu uvesti u Evropu, u smislu istinske demokratske reforme?*

MARIĆ: U društvu u kome nemamo institucionalizovanu promjenu vlasti, slobodne i fer izbore, u kome su institucije dio sistema zarobljenosti države, naravno da ne. Vladajuća struktura bi suštinskim reformama rušila svoje političke pozicije, počela bi da radi protiv sebe same, tako da će kao i do sada energiju i resurse dominantno trošiti na fingiranje reformi.

U svijetlu geopolitike to nije nemoguće. Ako vlast uskoro ne dobije adekvatnu alternativu, koja bi garantovala zaokret ka reformama i kroz društveni dijalog vratila potrebnu stabilnost društvu, može nam se desiti da po ko zna koji put u istoriji ostanemo samo dio geopolitičkog dogovora. Neko će reći, pa to mora tako, mi smo mali. To nije tačno, postoje i druga društva koja su realno mala, ali koja imaju unutrašnju koheziju i stabilnost, koja čuvaju svoj vrijednosni sistem zasnovan na jasnoj tradiciji, koja su otporna na tradicionalizme raznih vrsta i ksenofobične vradžbine koje neki ekspresivni političari još smatraju i politikom. Ako ne prevlada svijest da smo kao društvo samoodrživi, da smo sposobni stati u odbranu svog identiteta i graditi demokratsku osnovu zajednice, onda smo više nego lak geopolitički plijen.

Crnoj Gori treba politička elita sposobna da vodi društveni dijalog i oslobodi institucije u cilju građenja unutrašnje stabilnosti, gdje bi se u geopolitičkim igrama opredjeljivali u odnosu na primarne interese razvoja društva, a ne interese velikih, čiji su zastupnici politički polutani koji bi prodali državu za šaku vlasti.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Adminsitrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača. 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnine, koji će biti uključen u konačan obračun.

Namjerni propusti tužilaštva?

Tužilaštvo krivične prijave porodica koje tvrde da je njihov član umro zbog nesavjesnog liječenja uglavnom odbija ili procesuirá tek nakon par godina. A u toku istrage prave se brojni propusti

Podgoričanin **Nebojša Janković** podnio je krivičnu prijavu protiv Kliničkog centra Crne Gore (KCCG), **dr Milosava Cmiljanića** i NN lica, zbog nesavjesnog rada i nemara. Njegov brat **Saša** preminuo je 27. maja prošle godine u prostorijama KCCG, nakon što je dva dana ranije primljen u Urgentni centar zbog teških bolova.

U prijavi se navodi da je Janković umro od komplikovane disekcije (cijepanja) grudne aorte, dok su ga ljekari Centra za vaskularnu hirurgiju tretirali kao pacijenta sa povišenim pritiskom i liječili ga tabletama.

Dejan Cvijanović iz NVO *Krug života* kaže za *Monitor* da očekuju da će tužilaštvo u ovom slučaju napokon smoći snage da primijeni zakon.

„Dosadašnja iskustva sa tužilaštvom su izuzetno negativna. Krivične prijave smo podnosili kako zbog greške ljekara u pojedinačnim slučajevima, tako i zbog sistemskih grešaka. Sve krivične prijave su odbijene. A ni po jednoj prijavi tužilaštvo nije sprovedo pravno valjanu istragu. Svaki predmet je odrađen paušalno, sa minimum angažovanja kako ljudskih resursa

UNVO *Krug života* smatraju da tužilaštvo štiti pojedince u zdravstvenom sistemu, koji se nalaze na rukovodećim pozicijama u Kliničkom centru

tako i otalih kapaciteta koje tužilaštvo ima. Tako npr. nisu saslušavali oštećene, nisu saslušavali ljekara, vještačenja su rađena isključivo od strane ljekara zaposlenih u Kliničkom

centru i sl.”, navodi Cvijanović.

U krivičnim prijavama koje je tužilaštvo podnosio NVO *Krug života* dokumentovana su iskustva porodica koje su se nakon smrti člana porodice suočavali sa falsifikovanjem dokumentacije i potpisa, nestankom medicinske dokumentacije... U jednom slučaju gubljenja medicinske dokumentacije iz

KCCG tvrde da se ona zagubila u tužilaštvu.

Na brojne dokaze o falsifikovanju medicinske dokumentacije do sada nije bilo reakcija iz tužilaštva. Zbog toga u *Krugu života* smatraju da tužilaštvo štiti pojedince u zdravstvenom sistemu, koji se nalaze na rukovodećim pozicijama u Kliničkom centru. „Falsifikovanje medicinske dokumentacije na koje smo ukazivali predstavlja više radnji preduzetih od strane više lica, a sve to uz direktnu saglasnost lica koja su na funkciji, bilo da se radi o

načelniku ili direktoru. Mijenjanjem sadržaja medicinske dokumentacije zaposleni u Kliničkom centru su izvršili prikrivanje velikog broja teških krivičnih djela u kojima su posljedice smrtni ishodi po pacijenta. Kako je Klinički centar prevashodno

politička institucija, pa tek onda zdravstvena, sasvim je logično da tužilaštvo kao državni organ koji je zavisao od volje političara, ne smije da se bavi ovako ozbiljnom i opasnom materijom", naglašava Cvijanović.

PRIORITETI TUŽILAŠTVA

Ispituju izbor u Ljekarskoj komori

Specijalno državno tužilaštvo je ove nedjelje pozvalo više članova Skupštine Ljekarske komore koji su podržali izbor novog rukovodstva, da u svojstvu građana daju iskaz.

Predsjednik Komore **Aleksandar Mugoša** u saopštenju za javnost se pita koji su motivi tužilaštva za istragu, podsjećajući da se SDT bavi najtežim oblicima krivičnih djela, po pravilu iz oblasti organizovanog kriminala i terorizma. On ukazuje da je istraga počela dva dana nakon njegovog nastupa u emisiji *Direktno* na *TV Vijesti*, na temu korupcija u zdravstvu.

„Ne zalazeći u nadležnost i pravo tužilaštva da ispituje zakonitost rada svake organizacije pa i LJKCG nejasno nam je čime smo zavrijedili pažnju nakon samo mjesec dana aktivnog rada. Da li je sporno to što se LJKCG napokon bavi poslovima iz svoje nadležnosti, da li je problem što to radi na transparentan način, da li su problem izjave predsjednika koje se tiču korupcije u zdravstvu“, navodi Mugoša.

U saopštenju se podsjeća da u „dvadesetogodišnjoj istoriji LJKCG, do izbora novog rukovodstva, izbori za organe Komore nikada ni u jednoj ustanovi nijesu sprovedeni, već su delegati postavljeni od strane direktora“. „Takvo dvadesetogodišnje postupanje nije bilo sporno za nadležno tužilaštvo i Ministarstvo zdravlja“, konstatuje Mugoša i ukazuje da je dvije godine, od januara 2015. do 2017, Ljekarska komora funkcionisala nezakonito, van mandata, zbog čega je protiv bivšeg rukovodstva Komore i ministra zdravlja podnesena krivična prijava „po kojoj se ne postupa.“

Mugoša naglašava da stoji na raspolaganju SDT-u da provjere zakonitost poslovanja Komore u periodu od zvaničnog postavljanja novog rukovodstva, a u isto vrijeme nudi pomoć u otvaranju izviđača protiv bivšeg rukovodstva i Ministarstva zdravlja, koje je tolerisalo razne nezakonitosti u funkcionisanju Ljekarske komore u ranijem periodu.

I u posljednjem slučaju smrti Saše Jankovića, njegova porodica nije dobila na uvid svu dokumentaciju. U krivičnoj prijavi Nebojša Janković urgira da mu se dostave - operativne liste, te nalaz i snimak RTG pluća i CT-a od 25. maja 2017. Ističe da je zlonamjerna neistina da je njegov brat liječen od 26. maja.

Prije prijave, Janković se žalio Komisiji za kontrolu kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga u KCCG, koja je utvrdila da nije bilo propusta kada je riječ o tretmanu njegovog brata. Janković u prijavi tvrdi da Komisija nije saslušala nijednog ljekara iz Urgentnog bloka koji su učestvovali u liječenju njegovog brata, kao i da nedostaju nalazi u njegovoj medicinskoj dokumentaciji.

Iz *Kruga života* tražili su od KCCG-u da razriješi članove Komisije za kontrolu kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga zbog neprofesionalnosti u Jankovićevom slučaju. Smatraju i da direktora Urgentnog bloka **Nermina Abdića** treba suspendovati.

U krivičnoj prijavi se insistira da vještaci medicinske struke u ovom slučaju budu iz Zagreba.

U *Krugu života* navode da dosadašnja praksa pokazuje da upravo vještačenjem tužilaštvo pravi najveću, oni smatraju namjernu grešku prilikom postupanja po krivičnim prijavama koje su predate protiv ljekara i zdravstvenih ustanova. Objašnjavaju da tužilaštvo praktikuje da vještačenja po ovim prijavama rade ili Klinički centar Crne Gore ili Medicinski fakultet u Podgorici. U oba slučaja očigledan je konflikt interesa. On je jasan kada vještak iz KCCG treba da donese sud o radu institucije u kojoj je zapošljen ili eventualnim propustima svojih kolega. Slično je i kada se za krivične prijave protiv Kliničkog centra angažuje Medicinski fakultet u Podgorici, s obzirom na to da je kompletan nastavni kadar (saradnici u nastavi, docenti i profesori) zaposlen u Kliničkom centru.

„Da bi prikrili svoju lošu namjeru tužilaštvo je ponekad

Nebojša Janković tvrdi da Komisija KCCG nije saslušala nijednog ljekara iz Urgentnog bloka koji su učestvovali u liječenju njegovog brata Saše koji je preminuo, kao i da nedostaju nalazi u njegovoj medicinskoj dokumentaciji

angažovalo Medicinski fakultet u Beogradu. Međutim, Klinički centar i uopšte Ministarstvo zdravlja ima besprekornu saradnju sa Medicinskim fakultetom u Beogradu i svim zdravstvenim ustanovama tercijalnog nivoa u Srbiji. Njihova saradnja je zasnovana na finansijskoj koristi koju ima Medicinski fakultet u Beogradu, i to prije svega što svi ljekari koji treba da steknu znanje i zvanje specijaliste ili znanje i zvanje užeg specijaliste bivaju upućeni i upisani na Medicinski fakultet u Beogradu, a onda raspoređeni na različite klinike”, kaže Cvijanović.

Insistiranje da se vještačenja rade u Zagrebu argumentuju time što je za nekoliko predmeta koji su upućeni tamo dostavljeno uredno obrazloženje i jasni nalazi, kažu u *Krugu života*.

Tužilaštvo do sada nije pokazalo pretjeranu ažurnost u slučajevima krivičnih prijava protiv zdravstvenih institucija i ljekara. U isto vrijeme kada i pomenuta krivična prijava, objavljeno je da je Osnovno državno tužilaštvo, tek nakon četiri godine, predložilo sudu u Kotoru podizanje optužnice protiv ljekarke Hitne pomoći u Budvi **Jane Bovan** zbog sumnje da je u septembru 2014. nesavjesno liječila preminulog **Sava Kovačevića**.

Sporost i neefikasnost tužilaštva često je dodatna kazna za ožalošćene porodice, ali i za osumnjičene ljekare.

Predrag NIKOLIĆ

BOKA NA METI INVESTITORA

Potpis zaštitara zlata vrijedan

Grad Perast koji kao kulturno-istorijska urbana cjelina uživa status zaštićenog kulturnog dobra, postao je odnedavno veliko gradilište u čijem centralnom dijelu na lokaciji stare barokne palate *Smekja* i bivše fabrike konfekcije *Jadran*, Branko Čupić gradi ogromni hotelski kompleks sa pet objekata ukupne površine 9.507,76 kvadrata

Duh **Anastazije Miranović**, direktorice Uprave za zaštitu kulturnih dobara, modne stilistice i rođene Kotoranke, kao da kruži iznad Bokokotorskog zaliva i čarobnim štapićem ostavlja trag na pejzažu rijetke ljepote, zaštićenim dijelom svjetske kulturne i prirodne baštine. Gdje god ugledate novu građevinu rađenu u skladu sa „izazovima novog vremena”, iskrčene šume kostanja, maslina i ostalog zelenila, betonske utvrde na obali zaliva, nove vještačke plaže, ponte ili apartmanska naselja, znajte da je dobra vila Boke, Anastazija, tu udarila svoj pečat sa Cetinja.

Kao da djeluje u skladu sa modnim diktatima u odijevanju, gdje je često poželjno kombinovati vintidž komade iz prohujalih vremena sa modernim detaljima, tako postupa sa baroknim nasljedem, zaštićenim neizgrađenim lokacijama, kojima investitori, uz njenu svesrdnu pomoć i saglasnost, dodaju nove gabarite u betonu, malteru, eloksiru...

Sa pozicije čelnice Uprave za zaštitu kulturnih dobara, direktorica Miranović aminovala je spornu izgradnju ugostiteljskog objekta na Turskom rtu, dala saglasnost

na urbanističke planove naselja Kostanjica, Morinj, Glavati, za gradnju turističkog naselja u Dobroti, za dogradnju novih zgrada u Perastu, ili je okretala glavu na stranu u slučaju degradacije zaštićenog prostora gradnjom betonskih čudovišta poput *Pentagona* u Škaljarima.

Najnovija modna inkorporacija savremenog na staro i autentično odigrava se u Perastu, na hotelskom kompleksu *Jadran*, investitora **Branka Čupića**, vlasnika kompanije *Imobilija* iz Budve.

Grad Perast koji kao kulturno-istorijska urbana cjelina uživa status zaštićenog kulturnog dobra, postao je odnedavno veliko gradilište u čijem centralnom dijelu na lokaciji stare barokne palate *Smekja* i bivše fabrike konfekcije *Jadran Perast*, Čupić gradi ogromni hotelski kompleks sa pet objekata ukupne površine 9.507,76 kvadrata.

Palatu *Smekja* zajedno sa zgradom Jadrana, Čupić je kupio 2006. godine u procesu privatizacije državne imovine koji je vodio Savjet za privatizaciju Vlade Crne Gore. Čekao je duže od deset godina da ove objekte stavi u funkciju, ali, kako stvari stoje, isplatilo mu se.

Izgradnja hotela *Smekja/Jadran*

• KAD
PLANOWI
I PROPISI I
DRŽAVNA
ADMINISTRACIJA
RADE ZA INVESTITORA:
Bran-ko Čupić
sa Duškom Markovićem
i Pavlom Radulovićem

gradnje i devastacije prostora, Kotor može biti skinut sa liste svjetske kulturne i prirodne baštine.

Moratorijum je skinut jer je Vlada usvojila traženu HIA, studiju uticaja na kulturnu baštinu zaštićenog područja, pa investitori mogu da odahnu.

Urbanističko-tehničke uslove za izradu tehničke dokumentacije za gradnju hotela na osnovu UP Grada Perasta, Ministarstvo održivog razvoja i turizma izdaje u septembru 2014. UTU uslovima nije

predstavlja poučan primjer kako investitor uspijeva da državni planovi i propisi i kompletna državna administracija rade za njega.

Urbanistički projekat Grada Perasta donijet je 2011. Njime je određena namjena i obim gradnje na ovom lokalitetu u skladu sa potrebama investitora koji je pored dva postojeća objekta u prilici da izgradi i tri nova. Iako posjeduje najveću palatu u Perastu, velelepno zdanje *Smekja* površine 3.500 kvadrata, te prostranu fabričku halu od blizu 4.000 kvadrata, to Čupiću nije dovoljno. On je na

samoj obali ovog srednjovjekovnog grada, na platou ispred bivše fabrike podigao dva nova objekta, dok je treći, najzanimljiviji, planiran na ruševinama stare peraške kuće, na parceli br. 85.

Sva tri nova objekta planirana su po osnovu nekadašnjih koja su tokom proteklog vremena porušena. Poput nekog dobrotvora Čupić je odlučio da sve porušeno iznova sagrađi i Perast vrati u vrijeme iz 18 i 19 vijeka, čime dobija novih 2.000 m² na prvoj liniji mora u najljepšem naselju Boke.

Vlada mu u tome pomaže koliko može, pa je uoči početka gradnje hotela, u novembru prošle godine ministar **Pavle Radulović** ukinuo moratorijum na gradnju objekata u Kotoru i Perastu, koji je pod pritiskom UNESCO-a, iz kojeg stižu upozorenja da zbog pretjerane

predviđena gradnja na parceli br.85, površine 248 m², koja je planom definisana kao ruševni ostaci. Da bi se tačno utvrdilo šta se na toj parceli nalazilo potrebna su arheološka i arhitektonska istraživanja koja tokom izrade plana nisu obavljena, pojasnila je tada šef tima biroa *Montecep* za izradu UP Grada Perasta, arhitekta **Zorana Milošević**.

Zato je unijeta odrednica da izgradnja na ovoj lokaciji podrazumijeva obnovu urbanističke matrice svega što je nekada postojalo na osnovu starih planova Perasta iz 18, 19. i 20. vijeka.

Uprava za zaštitu kulturnih dobara u dva navrata je izdavala konzervatorske uslove za potrebe izdavanja UTU uslova za gradnju ovog kompleksa. Prvi put u avgustu 2014. na osnovu kojih je firma

Gdje god ugledate novu građevinu rađenu u skladu sa „izazovima novog vremena“, iskrčene šume kostanja, maslina i ostalog zelenila, betonske utvrde na obali zaliva, nove vještačke plaže, ponte ili apartmanska naselja, znajte da je dobra vila Boke, Anastazija, tu udarila svoj pečat sa Cetinja

Branka Čupića dobila uslove koji nisu obuhvatili parcelu 85. Godinu kasnije Čupić uspijeva da angažuje Vladu i dobar dio državne administracije kako bi i taj dio placa iskoristio za gradnju.

Vlada je u avgustu 2015. godine naložila Ministarstvu kulture, odnosno Upravi za zaštitu kulturnih dobara, da uradi dodatnu analizu mogućnosti obnove urbane matrice na ovoj parceli. Ministarstvo kulture donosi rješenje o formiranju stručnog tima koji će se time pozabaviti, kako bi se projekat hotela *Jadran* realizovao u što većim gabaritima. Palata *Smekja* i prostrana fabrička hala sa trgov ispred, koji je već zazidan sa dvije nove zgrade, nisu bili dovoljni da podmire apetite investitora.

Članovi stručnog tima bili su Anastazija Miranović u ulozi rukovodioca, zatim **Lidija Ljesar**, tadašnja direktorica Direktorata za kulturnu baštinu, **Rina Ivančević** iz Direktorata za građevinarstvo u MORT-u i arhitektica Zorana Milošević, koja je rukovodila izradom Urbanističkog projekta Grada Perasta.

Stručni tim je donio pozitivno mišljenje i bez obavezujućih arheoloških i arhitektonskih istraživanja, jer Metalurški institut u Podgorici kome su uzorci poslati na analizu, ne posjeduje mjerne instrumente kojima se određuje starost ruševnih zidina.

I pored nedostatka ekspertske analize zaključeno je kako su postojeći zidovi sami po sebi materijalni dokaz o postojanju nekakvog objekta na osnovu kojih je moguće planirati nove zgrade.

U skladu sa tim otkrićem, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, preko područne jedinice Kotor, izdaje u decembru 2015. nove konzervatorske uslove za rekonstrukciju urbane matrice – izgradnju objekata na parceli 85, sa potpisom Anastazije Miranović, koji postaju sastavni dio izdatih UTU uslova iz 2014.

Čupiću je time omogućena gradnja novog objekta u centru Perasta, iza palate *Smekja*, spratnosti P+2+Pk, površine 1.208 m².

Glavni projekat – tajna

Društvo prijatelja grada Perasta uputilo je polovinom januara zahtjev Ministarstvu održivog razvoja i turizma za uvid u projektну dokumentaciju za lokaciju *Jadran Perasta* kako bi utvrdilo da li je idejni projekat koji je dobio saglasnost glavnog državnog arhitekta u skladu sa ovjerenim, glavnim projektom hotelskog kompleksa. Zatražili su i uvid u građevinsku dozvolu, odnosno odobrenje za gradnju na određenim urbanističkim parcelama.

Njihov zahtjev je odbijen sa obrazloženjem da Ministarstvo nije izdalo građevinsku dozvolu. Investitor gradi po novom Zakonu o izgradnji objekata po kome je dovoljno inspekcijском organu prijaviti gradnju uz propisanu dokumentaciju.

Mještanima Perasta uskraćena je mogućnost da provjere usaglašenost idejnog i glavnog projekta, kojeg nema na sajtu Ministarstva. Ako je glavni projekat hotelskog kompleksa u srcu Perasta tajna, sumnjaju da gradnja nije u skladu sa UP Grada Perasta. Zatražili su i hitnu inspekcijску provjeru gradnje kako bi se zaštitio autentični arhitektonski izraz mjesta i spriječila devastacija kulturne baštine.

Na sve ovo slijedi saglasnost glavnog državnog arhitekta, Dušana Vuksanovića na idejno rješenje projekta izgradnje hotelskog kompleksa u Perastu, koji je izradila firma *Ing-Invest* d.o.o iz Danilovgrada. U ulozi odgovornog projektanta projektnog rješenja Čupićevog kompleksa našla se arhitektica Zorana Milošević. To joj je treća uloga u procesu realizacije ovog građevinskog poduhvata.

Kao i direktorici Miranović, koja daje završni pečat u vidu pozitivnog mišljenja na idejno rješenje hotelskog kompleksa *Jadran Perast*, kontroverznog biznismena Brana Čupića.

Na pitanje novinara zašto investitor ne poštuje uslove za gradnju propisane UP Grada Perasta, u pogledu upotrebe tradicionalnih materijala, jer na

novoizgrađenim objektima ugrađuje eloskiranu bravariju, direktorica Miranović je lakonski odgovorila, kako novo vrijeme i 21. vijek donosi nove savremene materijale... Te kako se nada da eksperti UNESCO-a neće imati primjedbi.

UTV prilogu o posjeti premijera **Duška Markovića** i ministra Pavla Radulovića investitorima u Perastu, moglo se vidjeti kako se premijer ljubi prilikom susreta sa Čupićem, što je garant da je sa gradnjom u centru Perasta sve u najboljem redu. Još kada je Čupić, pokazujući dodatni planirani građevinski zahvat u moru, pojasnio da je riječ o „ugodađu a la *Porto Montenegro*”, sve postaje mnogo jasnije.

Branka PLAMENAC

Unutrašnje bi-polarizacije

I „ekstremni centar“ Tarika Alija

Piše: Milan POPOVIĆ

U poslednjih trideset godina, došlo je do velikog, zapravo zastrašujućeg povećanja unutrašnjih ekonomsko-socijalnih odnosno klasnih razlika i bi-polarizacija, između 1-10 posto najbogatijih i 90-99 posto ostalih. I to ne više samo u zemljama daleke periferije, nego sada već i u samim centrima svetskog kapitalističkog sistema, SAD i EU. I ne više samo u kritički orijentisanim teorijskim hipotezama, nego sada već i u rigoroznim statističkim istraživanjima i nalazima, posebno onim Džozefa Stiglica, kada je reč o SAD, i onim Tome Piketija, kada je reč o Zapadu, i o svetskom kapitalističkom sistemu u celini, i u poslednjih više od trista a ne samo trideset godina.

Značajnu dopunu ovih, čine isto tako rigorozna statistička istraživanja i nalazi, koji nedvojbeno pokazuju da izvor rečenih povećanja unutrašnjih bi-polarizacija nije nikakav mistični preduzetnički duh, nego opšti desethiljadugodišnji naučno-tehnološki progres. Što samo dodatno potvrđuje staru ideju Karla Marksa i drugih socijalista, o eksploataciji, eksproprijaciji i tehnološkoj renti, a ne o preduzetničkoj kreativnosti, štedljivosti i žrtvi, kao najdubljem temelju, izvoru i nepravdi kapitalizma kao istorijskog sistema. I što konačno razbija u paramparčad i onu najnoviju tridesetgodišnju propagandnu mantru ovog sistema, o tobože sigurnom mada samo za izvesno vreme odloženom „trickle down“ efektu, to jest spuštanju i širenju njegovog sve većeg bogatstva, sa njegovih „kreativnih“ vrhova, na njegove „nekreativne“ radne mase.

Istraživanja i nalazi o kojima je reč nisu nepoznati. Objavljeni su ima već nekoliko godina. Što su još uvek izvan fokusa javne rasprave i politike, u SAD i EU, o Crnoj Gori da i ne govorimo, dakle, nije zbog njihove bilo kakve nepoznatosti, egzotičnosti ili ekskluzivnosti, nego je zbog njihove svesne, političke i propagandne potisnutosti od strane vladajuće kapitalističke oligarhije. U ovom velikom ideološkom potiskivanju,

posebnu, pa i najznačajniju ulogu, ima upravo onaj lažni centar, kojeg je Tarik Ali, onako lucidno identifikovao, kao „ekstremni centar“ (EC). A to je već nešto što je manje poznato. Delom zbog inercije starih pojmova, delom zbog potcenjivanja ideologije.

Pre svega ostalog, valja istaći, kako je odnos između unutrašnjih klasnih bi-polarizacija, i EC najmanje dvostran i inter-aktivan, a ne jednostran i neaktivan. S jedne strane, sam EC, proizvod je i deo onih istih unutrašnjih bi-polarizacija koje iznutra razaraju društveno telo u poslednjih trideset godina. Njihova odgovarajuća, dopunjujuća i osnažujuća, ideološka i pravno-politička „nadgradnja“. Koja, međutim, nije nimalo pasivna.

U slučaju EC, ovo poslednje, vidi se posebno dobro, i to je ona druga strana, njihovog složenog inter-aktivnog odnosa. U poslednjih trideset godina, naime, EC „nadgradnja“ krajnje je aktivna i produktivna. Kao veliki štit iza kojeg se već tri decenije krije i uzdiže povećana eksploatacija i nepravda. I kao velika, možda i najveća kapitalistička inovacija našeg vremena, koja je, pod prevarnim imenom takozvanog levog centra, (nepovratno) apsorbovala i poništila, čak i deo nekadašnje (socijaldemokratske) levice. A sve ovo, i kao ono najopasnije, „zmijsko jaje“ kapitalizma, unutar čijeg lažnog centra, već trideset godina, inkubira novi fašizam.

U inkubaciji o kojoj je reč, posebno značajno mesto ima, još jedan dvostran i interaktivan odnos. Onaj između unutrašnjih ekonomsko-socijalnih odnosno klasnih bi-polarizacija, sa „ekstremnim centrom“ kao njihovom odgovarajućom ideološkom i pravno-političkom nadgradnjom u poslednjih trideset godina, na jednoj, i novih, podivljalih i opasnih posthaldnoratovskih međunarodnih multi-polarizacija, na drugoj strani. O ovom (super)složenom odnosu biće reči u sledećoj Alterviziji.

Dva eura kojih nema

Kad se sve sabere, minimum 150 hiljada ljudi u Crnoj Gori ima problem da obezbijedi dva eura za hranu u okviru „održavanja života i radne sposobnosti članova domaćinstva”. Taj zamišljeni stanovnik Crne Gore živi bez vode, bez grijanja, u mraku. Jer mu, kad je kupio statističku korpu hrane, nije ostalo ništa

Stotine su tabaka ispisane ovih dana oko potrošačke korpe. Monstat je sračunao da je njena vrijednost 628,2 eura. Za hranu je, kažu, četvoročlanoj porodici potrebno 256 eura - dva eura i 13 centi svakog dana za svakog člana familije. Duboko u sjeni ovih cifara ostalo je suštinsko pitanje: „Okle“?

Prosječna plata u državi je 511 eura. Porodici u kojoj radi samo jedan član i za ovakvu potrošačku korpu fali 117 eura. Prema različitim podacima u Crnoj Gori više od pola zaposlenih prima manje od 250 eura. Da bi, po potrošačkoj korpi, kupili hranu, fali im najmanje šest eura. Za struju, vodu, ogrijev, odjeću, obuću, televiziju, telefon, internet i tako dalje - ništa.

Minimalna zarada u Crnoj Gori je 193 eura i najniža je u regionu.

Na osnovu podataka ministarstva finansija starih oko pet godina može se sračunati da plate ispod 250 eura ima oko 88 hiljada ljudi.

Nedavno je Unija poslodavaca, u raspravi oko povećanja minimalne zarade na 250 eura, predstavila analizu sačinjenu na osnovu podataka Poreske uprave prema kojoj je u privredi 17.521 zaposleni osiguran na iznos do 194 eura zarade. Na iznos

do 250 eura osigurano je 72.168 radnika. Oko 4.500 zaposlenih u javnom sektoru, prema ovoj analizi, ima zarade manje od 250 eura. Kad se sabere – grupa ljudi koji zarađuju samo za hranu broji 94 hiljade.

Ako se tom broju dodaju nezaposleni, eto nama 142 hiljade ljudi koji imaju knap dva eura devno ili ni toliko.

Ni tu nije kraj. Prema podacima objavljenim prošlog ljeta najnižu penziju u Crnoj Gori, čiji je iznos propisan zakonom na 122 eura, prima 8.679 penzionera. Po pravilu, oni ne bi trebali da izdržavaju četvoročlanu porodicu, ali – pogledajte oko sebe – koliko ljudi u ozbiljnim godinama

još izdržavaju roditelji penzioneri. Uostalom, prema potrošačkoj korpi, da bi se prehranila jedna osoba potrebna su 64 eura. Ovih 8.679 penzionera nema para da prehrani životnog druga.

Kad se sve sabere, minimum 150 hiljada ljudi u Crnoj Gori ima problem da obezbijedi dva eura za hranu u okviru „održavanja života i radne sposobnosti članova domaćinstva”. Taj zamišljeni stanovnik Crne Gore živi bez vode, bez grijanja, u mraku. Jer mu, kad je kupio statističku korpu hrane, nije ostalo ništa.

Monstat je, da ne ostanemo zbunjeni, objasnio da se „minimalna potrošačka korpa odnosi na potrošnju domaćinstva koja uključuje hranu i neprehrambene proizvode i usluge, kojom se omogućava održavanje života i radne sposobnosti članova domaćinstva u skladu sa minimalnim preporukama Svjetske zdravstvene organizacije i Priručnika za ishranu Ministarstva poljoprivrede SAD-a 2010. godine o minimalnoj vrijednosti kalorijskog unosa hrane u iznosu od 2211 kcal, dnevno, po osobi”.

Oko tih kalorija i spiska namirnica koje je u korpu ubacio Monstat nastao je cirkus. Mora se priznati da je inspirativno. Svakog člana familije, na primjer, sleduje 30 grama bureka mjesečno. Burek koji se ovdje uobičajeno kupuje ima 250 grama, što će reći: sjedne četvoročlana familija za sofru i podijeli pola bureka. Ne treba im više, jer su siti od ručka u kojem je bilo 30 grama teletine. Pošto svako ima pravo da potroši četiri kila brašna, ishrana bi se mogla bazirati na priganicama, da nije objektivnog ograničenja u vidu ulja koje udružena četiri člana porodice imaju tri i po litra. Kilo paradajza mjesečno, 150 grama boranije, 122 grama jagoda, i 30 grama sardine po glavi stanovnika. I šest grama putera – to je manje od kafene kašičice. Neka su zdravo metodolozi i nutricionisti.

Vuk Čadenović, pomoćnik direktorice za sektor socijalnih statistika i demografije je pojasnio i da je spisak smanjen sa 130 na 92 namirnica iz razloga što su neki

Pošto svako ima pravo da potroši četiri kila brašna, ishrana bi se mogla bazirati na priganicama, da nije objektivnog ograničenja u vidu ulja koje udružena četiri člana porodice imaju tri i po litra

proizvodi, koji su se ranije nalazili na listi, nezdravi, nakon čega su uklonjeni.

Kako je pojasnio, na novoj listi su se pojavili i proizvodi kojih ranije nije bilo, a koji su zdraviji za ishranu.

„Kada je u pitanju količina proizvoda za hranu, korpa, u skladu sa preporukama nutricioniste i potrošnje koje su domaćinstva evidentirala u Anketi o potrošnji domaćinstava,

uključuje 92 proizvoda koja domaćinstva najčešće koriste, kao i određene proizvode, bez obzira na veoma nisku zastupljenost u potrošnji (hrana za bebe, crni hljeb i sl.). Suma tih proizvoda čini 2211 kcal. Ono što je veoma važno napomenuti to je da kada govorimo o korpi hrane onda govorimo o kupovini namirnica koje su neophodne za spremanje jela, a ne govorimo o kupovini gotovih jela”, precizirao je Čađenović.

Prema računici Monstata za mlijeko, sir i jaja dovoljno je 69,7 eura mjesečno ili 0,56 eura dnevno po osobi. Za meso i mesne prerađevine 57,8 eura ili 0,46 eura po osobi dnevno. Za povrće četvoročlanoj porodici potrebno je mjesečno 35,7 eura, za hljeb i žitarice 26 eura, za voće 25,3 eura, bezalkoholna pića 13,8 eura, šećer, med i džem 12,1, ulja i masti 6,1, za ribu 3,6 i za ostale prehrambene namirnice šest eura.

Nažalost, spisak na osnovu kojeg je Monstat izračunao da je za neprehrambene proizvode i usluge potrebno 372 nije objavljen.

Iz troškova prosječnog domaćinstva Zavod za statistiku je elegantnim pokretom izbacio stanarinu. Odluka je, kako su kazali, donijeta na osnovu statistike vlasnika stanova. „Prema popisu iz 2011. godine više od 90 procenata domaćinstava živi u sopstvenom stanu. Dodatni faktor za isključenje rente za stanovanje iz minimalne potrošačke korpe je ogromna prostorna (urbana-ruralna) i sezonska varijacija u rentama”, objasnio je Monstat. Budući da su potrošačku korpu računali dvije

Povjerenje

Vlada Crne Gore je donijela Deklaraciju o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku kojom se obavezala da poštuje međunarodne i evropske standarde o kvalitetu rezultata zvanične statistike. Biće to nešto kao sa povjerenjem u izborni proces, sva je prilika.

Monitor je ranije pisao o sve manjem broju sve manje kvalitetnih podataka koje Monstat „proizvodi”. Na primjer, o tome kako su u godišnjaku za 2016, na početku 2017. objavili podatke sa izbora 2012.

U priči oko potrošačke korpe Monstat nije objavio cijene proizvoda na osnovu kojih je došao do inosa mjesečne potrošnje. Ne postoji ni jedan razlog da im se vjeruje na riječ. Jednostavno – niko ne zna koliko, prema Monstatu, košta ona kašičica putera koju treba razmazati tokom mjeseca. Niti koje tačno sardine i po kojoj cijeni treba pronaći u količini

Sjedne četvoročlana
familija za sofru i
podijeli pola bureka.
Ne treba im više, jer su siti
od ručka u kojem je bilo
30 grama teletine

godine možda su statističari mogli da pronađu podatak koliko ljudi u Crnoj Gori otplaćuje stambene kredite. Da je broj podstanara u Crnoj Gori veći od deset odsto vidi se iz aviona, ali ne i iz Monstata.

Čadenović je pojasnio i da ne postoji evropski standard o računanju potrošačke korpe, tako da su koristili smjernice i metodologiju Svjetske banke, Svjetske zdravstvene organizacije, Ministarstva poljoprivrede Sjedinjenih Američkih Država, Organizacije za hranu i poljoprivredu FAO i Instituta za javno zdravlje Crne Gore.

Institut za javno zdravlje u međuvremenu je objavio saopštenje u kojem piše da je „zloupotrebom informacije o kalorijskoj vrijednosti minimalne potrošačke korpe stanovništvo steklo pogrešan utisak da Institut za javno zdravlje preporučuje dnevni unos hrane u iznosu od dva eura po pojedincu, što je neistina”.

„Istina je da je za optimalno zdravlje potrebno mnogo više od pukog preživljavanja”, piše u saopštenju Instituta.

Tako nekako usamljen ostade Monstat. Više od dvije godine istraživanja, izučavanja, mozganja, konsultovanja, pilotiranja u pilot projektima, proučavanja i primjenjivanja metodologija, traženja podataka širom svijeta, dovelo je samo do toga da se podaci oko kojih su se mučili pokazuju neupotrebljivima. Smiješnima, obaška.

Prosječnom stanovniku Crne Gore treba mjesečno devet grama suvih šljiva. Da to nijesmo saznali, ne bi pretekli.

Miloš BAKIĆ

ponovljeni izbori u Beranama

Opozicija sačuvala grad na Limu

Demokratskoj partiji socijalista nije se ostvario cilj. U Beranama je izborni rezultat i nakon ponavljanja ostao isti. Zdravo Berane sa četrnaest i Demokrate sa četiri mandata ostali su u većini i vrlo će brzo formirati novu lokalnu vlast u rijetkoj opozicionoj opštini na sjeveru države

ko ko zna koliko kopija biračkih spiskova koji su mjesec, dva neovlašteno bili tamo gdje ne bi smjeli biti, nerijetko i kod ljudi iz kriminogenih struktura koji su nesebično učestvovali u kampanji na strani Demokratske partije socijalista, policija je po prijavi zaplijenila samo jedan, i to legalni, od jednog koordinatora koalicije *Zdravo Berane*.

Za taj se birački spisak ispostavilo da je uredno i po zavedenim zahtjevima dobijen od Opštinske izborne komisije, a nalazio se kod potpredsjednika Opštine Berane **Rada Kljajića**, koordinatora SNP za naselje Pešca, gdje su izbori ponovljeni u utorak.

Iz koalicije *Zdravo Berane* tvrde, naime, da su oduzeta dokumenta dobijena od Opštinske izborne komisije u skladu sa zakonom.

„Zahtjev je potpisan od strane nosioca liste *Zdravo Berane* i kandidata za odbornike **Danijele Marković** i **Milosave Paunović**. Ne pomaže zastrašivanje“, naveli su iz te koalicije.

U zahtjevu OIK-u, koji je objavljen na Facebook stranici koalicije *Zdravo Berane* tražio se uvid u fotokopiranje izbornog materijala sa svih 56 biračkih mjesta i izvoda iz biračkog spiska.

U potvrdi Uprave policije, nakon pretresa, navodi se da su oduzeti izvodi iz biračkog spiska za biračko mjesto Pešca, kao i zbirni izvještaj Opštine Berane.

Kljajić je, kao koordinator, iz kuće bivše poslanice i visoke funkcionerke SNP-a **Danke Marković**, u tom naselju, pratio ponovljene izbore, kada ih je neko prijavio da navodno utiču na volju birača.

Upad policije bio je kao u filmovima. Izveden ekspresno po nalogu Osnovnog državnog tužilaštva i sudije za istrage, inače predsjednika

Privođenje
aktivista SNP,
među kojima
dvije žene, naišlo
je na osudu svih
opozicionih partija.
Za Demokratsku
Crnu Goru to je znak
da je režim ušao u
posljednju fazu svoje
diktature, nakon koje,
neizostavno, slijedi
njegovo pucanje po
svim šavovima

beranskog Osnovnog suda **Dragana Dašića**.

„Sve se dešavalo oko 11 sati. Uzalud smo objašnjavali da u onom što radimo nema nikavih nezakonitosti, i da zapravo oni ometaju izborni proces time što onemogućavaju koordinatore da radi svoj posao te tako čine krivično djelo“, kaže za *Monitor* Danka Marković.

Uzalud je bila sva priča. Markovićeva je zajedno sa Kljajićem

i sudstvo.

Da je tako govori i činjenica da policija, tužilaštvo i sudstvo nijesu primijetili kako mjesecima prije toga biračkih spiskova ima u svakoj kafani u kojoj se okupljaju aktivisti DPS-a, ili na svakom stolu u hotelu *Berane*, gdje im je bio nezvanični štab.

Takav spisak bio je i prethodnih dana, kao i na dan izbora, u jednom restoranu u naselju Pešca, na stolu za kojim je sjedio predsjednik

realne.

Šta se sve radilo u Beranama prije 4. februara kada su održani lokalni izbori, i potom do 6. marta kada su uz državno i pravno nasilje DIK ponovljeni na pet biračkih mjesta s ukupno oko hiljadu i osamsto glasača, ostaće mračna tajna.

Nije im pošlo za rukom. U Beranama je izborni rezultat i nakon ponavljanja ostao isti. *Zdravo Berane* sa četrnaest i Demokrate sa četiri mandata ostali su u većini i vrlo brzo formirale novu lokalnu vlast u rijetkoj opozicionoj opštini na sjeveru države.

Nosilac liste *Zdravo Berane*, bivši i budući gradonačelnik **Dragoslav Šćekić** ocijenio je da je Berane odoljelo „kriminalnom miljeu koji je pratio izborni ciklus i političkoj korupciji Državne izborne komisije“.

„Hvala Berancima što su u takvoj atmosferi odoljeli pritiscima i sačuvali opoziciono Berane“, kaže Šćekić.

Lider Demokrata **Aleksa Bečić**, čijoj partiji će, kako *Monitor* saznaje, pripasti mjesto predsjednika Skupštine opštine, konstatovao je da je opozicija zajedničkim snagama po drugi put za nepunih mjesec dana uspjela da odbrani Berane „od najeze antidemokratskih nasrtaja organizovane kriminalne grupe“ i da pobijede najkukavičkiji pokušaj DPS-a u istoriji višestranačja, da prekroje izbornu volju građana.

„DPS i njegov predsjednik je doživio prije mjesec dana klasični politički udarac u Beranama, a večeras i klasični nokaut“, izjavio je Bečić.

DPS poraz u Beranama preko režimskih medija pokušava da prikaže kao uspjeh zbog neznatnog porasta na ponovljenim izborima. Da osokoli svoje birače pred predsjedničke izbore.

Da li će opozicija iz izbora u Beranama, koji su nema nikave sumnje, bili veliki test za Demokratsku partiju socijalista, izvući pouke? To je pitanje na koje je potreban hitan odgovor. Ako se žele promjene.

Tufik SOFTIĆ

i još dvoje aktivista te partije pozvana najprije da se javi u policiju a odatle kod tužioca na „informativni razgovor u svojstvu građanina“.

„Trebalo je da prođe nekoliko sati pa da shvatimo da oni zapravo hoće da nam oduzmu vrijeme i da nas ometaju u radu. Vratili smo se kući i nastavili da pratimo izborni proces, a naše privođenje je samo revoltiralo ljude koji su počeli masovnije da izlaze, tako da smo na kraju na tom mjestu ostvarili bolji rezultat nego 4. februara“, priča Markovićeva.

Privođenje aktivista SNP-a, među kojima dvije žene, Markovićeve i **Jelene Raković**, naišlo je na osudu svih opozicionih partija. Za Demokratsku Crnu Goru to je znak da je režim ušao u posljednju fazu svoje diktature, nakon koje, neizostavno, slijedi njegovo pućanje po svim šavovima. Demokrate su tvrdile i da je sve ovo urađeno po nalogu izbornog štaba Demokratske partije socijalista koja poptuno kontroliše državne institucije, policiju, tužilaštvo

opštine Andrijevice **Srdan Mašović** u društvu ljudi iz kriminogenih struktura. Da li je taj spisak bio legalno pribavljen?

Po takvim spiskovima, koje su imali od dana kada su od Državne izborne komisije zatražili ponavljanje izbora na pet biračkih mjesta u Beranama, funkcioneri i aktivisti Demokratske partije socijalista, zajedno s kriminalcima, čitavih mjesec dana su prebirali i imali vremena da „skeniraju“ svaku porodicu koja je trebalo da izađe na ponovljene izbore, ili bolje reći svakog člana te porodice. I radili su na terenu čitavo vrijeme danonoćno. Od mjesta do mjesta. Od kuće do kuće. Za svakog su napravili profil. Ko može, a ko ne može da se potkupi i zaplaši.

Osnovni cilj DPS bio je da na ovih pet biračkih mjesta Demokratama oduzmu jedan mandat, tako što bi ih sa 136 glasova, koliko su prvobitno imali na tim mjestima, spustili ispod sedamdeset. Sve druge varijante da dođu do mandata bile su manje

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

PRODAJEMO ZEMLJIŠTE SA IZVAREDNIM TURISTIČKIM POTENCIJALOM UKUPNE POVRŠINE OKO 2,2 HA

BOGIŠIĆI, TIVAT

PRODAJEMO ZEMLJIŠTE SA IZVAREDNIM TURISTIČKIM POTENCIJALOM UKUPNE POVRŠINE OKO 16 HA

VELIKA PLAŽA, ULCINJ

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Vlada će ostati posvećena punoj nezavisnosti RTCG“.

Aleksandar Bogdanović,
ministar kulture

Zlatko Burić Kića

Hrvatski glumac sa danskom adresom:

- Jedan od mojih briljantnih bljeskova u danskom društvu bio je taj da sam prva osoba koju svi Danci znaju a da govori danski s jakim stranim naglaskom, što je bio ne samo štos nego i politički stav.

(Jutarnji list)

Ivo Goldstein

Istoričar, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu:

- Tito je dio hrvatske povijesti. On je dio hrvatskog ustava, iako se u njemu ne spominje. ZAVNOH je temelj hrvatske državnosti, mogu se svi ultradesničari postaviti na svoje hrvatske trepavice, ali to je tako.

(Novi list)

Nedžad Ibrahimović

Profesor Filozofskog fakulteta u Tuzli:

- Očigledna je želja Turske da utiče na politički sistem u BiH, a preko njega i na kulturu. Postoji širok krug ljudi koji na to pristaju, pogotovo oni koji su okupljeni oko SDA. Kada igra turska reprezentacija mladi ljudi nose turske zastave po Sarajevu, Mostaru, Zenici. To je ozbiljan utjecaj kojem se naš podanički mentalitet rado prepušta.

(RSE)

Lejla Kalamujić

Bosanska spisateljica:

- Ovdje se i dalje nakon seksualnog uznemiravanja ili nasilja stide žrtve, a ne počinioci.

(RSE)

Milan Simurdić

Bivši ambasador Srbije i Crne Gore u Hrvatskoj, o pitanju ratne odštete koju je potencirao hrvatski premijer:

- Da li će se zahtev za ratnu štetu odnositi na obe članice SRJ, Srbiju i Crnu Goru, kao ravnopravne sukcesore državne zajednice? Bio bi to više nego intrigantan spor oko ratne štete dve države članice NATO-a, nezabeležen u istoriji alijanse.

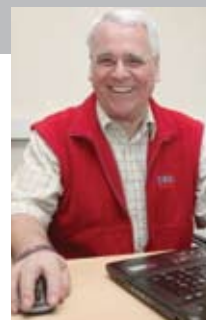
(Portal novosti)

Milojko Pantić

Čuveni sportski novinar i jedan od najvećih kritičara aktuelnog državnog vrha Srbije:

- Veliki problem srpske političke scene je u tome što Vučića tretiraju kao normalnog političara a ne kao običnog simulanta, uzurpatora i manipulatora, koji je državne službe sigurnosti pretvorio u svoju pretorijansku gardu. Uz njihovu pomoć on je stavio pod kontrolu 99 posto medija u Srbiji, do te mjere da se prekidaju redoviti programi na televizijama s nacionalnom frekvencijom da bi se objavilo maltene što je Vučić sanjao.

(Slobodna Dalmacija)

Marija Đajić

Mlada glumica i aktivistica iz Trebinja:

- Veliki je postotak mladih, a relativno inteligentnih i sposobnih ljudi, koji su ostali da žive u Trebinju i konzumiraju „pilule za lilule“, jer je lakše odraditi se nečim i stornirati um, podići se na veći level ljubavi, nego uključiti te moždane vijuge i suočiti se sa sobom i društvom u kojem živiš.

(Buka)

Đorđe Pavićević

Profesor Fakulteta političkih nauka nakon beogradskih izbora:

- Problem za opoziciju će biti nedostatak resursa da urade bilo šta smisleno osim golog pešačenja za koje nisu preterano sposobni ili akcija koje zahtevaju ličnu žrtvu u smislu da na ulici rizikujete prijave i sukobe sa vlašću. Pogotovo opozicija koja je bila u vlasti i čini vrhove stranaka nije navikla na to ili je zaboravila – veći deo njih dvadeset godina nije bio na ulici.

(DW)

Kornel Mundruco

Mađarski filmski i pozorišni reditelj i producent:

- Mi nismo dehumanizovali emigrante, njihove države, bankare... nego smo dehumanizovali sami sebe mržnjom i strahom. I kao što je govorio veliki Fasbinder, strah jede dušu. Mi, dakle, nismo dehumanizovani od strane Evropske unije i sveta, nego od nas samih, i mi smo odgovorni ako nemamo nadu.

(Večernje novosti)

ĐORĐE BALAŠEVIĆ

Muzičar, uoči koncerta u Splitu:

- Mnogi naši povodom ovog dolaska u Spaladium Arenu sumnjičavo vrte glavom i plaše me kako će biti ispunjeno tek pola dvorane, na šta im odgovaram da je Pola Splita ionako isto što i mnoge druge Cele Varoš.

(Slobodna Dalmacija)

CHARLIE WATTS

Bubnjar legendarne rock grupe Rolling Stones:

- Mrzio bih da se raspadnemo na način koji nije prijateljski. Volio bih kad bi Mick ili Keith kazali da ne žele više nastupati uživo i kad bi se drugi odmah složili s tim da je gotovo. Ne bih volio kad bi u tom slučaju došlo do rasprave i neslaganja.

(Jutarnji list)

BRANKO MATAN

Glavni urednik kulturnog magazina 'Gordogan':

- Hrvatska je u slobodnom padu, u rukama razbojničkih bandi, a nitko se ne javlja za riječ.

(Portal novosti)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

19905 www.hb.co.me

Dizel: zapanjujuće činjenice

Njemačka automobilska industrija je milione automobila sa dizel-motorima, sa namjerom prevare i falsifikovanim vrijednostima emisije štetnih gasova prodala milionima kupaca. Tom prilikom je prekršen niz zakona.

- Riječ je o zajedničkom nedjelu firmi *Folksvagen*, *Audi*, *Porše*, *Dajmler*, *BMW* i *Boš*. Po paragrafu 129 njemačkog Krivičnog zakonika, to, uz sve prestupe, predstavlja i „formiranje bande“.

- Zvanična njemačka statistika kaže da se u ovoj zemlji više od osam hiljada (8.000) smrtnih slučajeva godišnje pripisuje otrovnim gasovima. Pomenuti proizvođači snose dodatnu odgovornost za zdravlje građana u njemačkim gradovima.

- Javnost je za aferu počela da saznaje u septembru 2015 godine.

- Niko od onih koji su formirali bandu još nije pozvan na odgovornost.

- Ni protiv koga nije pokrenut krivični postupak.

- Državno tužilaštvo u okviru svoje obaveze da u ovakvim slučajevima samo pokrene istragu, ne reaguje.

- Niko od vladajućih političara nije predložio da se članovi bande krivično gone i kazne.

- U velikim medijima su glavne vijesti tipične za *Bild* od 6. 3. 2018: „Kome se sada

isplati kupovina dizelaša?“ „*Toyota* neće više da prodaje dizel-modele“ i „Hoće li dizel-automobili sada dobijati po dvije plakete?“ O mogućnostima da prevareni kupci tuže proizvođače ili budu obeštećeni, ne piše se.

- U firmi *Folksvagen* država ima vlasnički udio od 20,2 odsto.

- Šef udruženja njemačke auto-industrije, **Matijas Visman**, član je vladajuće CDU (do 2007. na raznim visokim funkcijama u stranci i poslanik Bundestaga). Bivši je ministar istraživanja i tehnologije, kao i saobraćaja, u njemačkoj vladi. Upisan je 2016. sa još 32 osobe u tzv. *Crnu knjigu* organizacije *Grinpis* kao jedan od najzaslužnijih za prepletenost politike i lobija automobilske industrije.

- Proizvođači iz „dizel-afere“ su inače 2017. optuženi i za formiranje ilegalnog kartela – između ostalog, dogovarali su se o usklađivanju cijena svojih modela – i to u najmanje posljednjih 20 godina. U vezi s tim takođe niko nije pozvan na odgovornost, tužen ili osuđen.

- Proizvođači iz dizel-afere prevarenim kupcima sada nude popuste na svoja nova vozila – ne pominjući prevaru. Popusti se daju uz povraćaj automobila sa dizel-motorom. Oni su minijturni u odnosu na realnu cijenu koju bi stari „dizelaši“ imali da nije bilo prevare. Na taj način proizvođači-prevaranti zarađuju nove milijarde.

- Ni na jednom od internet-portala tih proizvođača nema izvinjenja kupcima niti je prevara tematizovana na bilo koji drugi način.

Afera sa dizel-motorima spada u najveće prevare njemačke javnosti – u njoj su učestvovali svjetski poznati proizvođači automobila, a vladajuća politička garnitura, koja tvrdi da nije znala za prevaru, i dalje ih štiti

ŽIVOTNA PRIČA NEBOJŠE ČETKOVIĆA

Nebojša Četković je možda i jedini Kolašinac koji je istovremeno uspješno pobijedio bolest zavisnosti, ali i predrasude male sredine. Ispovijest o mukama tokom nekoliko decenija svog života i načinu kako se nalazi izlaz iz mraka alkohola i narkotika, uporno ponavlja svojim mladim sugrađanima. Dio te priče i borbe je i organizacija koju je nedavno osnovao

organizacija *A new beginning*, koja je nedavno osnovana u Kolašinu, simbol je posebne vrste aktivizma, ličnog i društvenog, pobjede nad sobom, okruženjem, stereotipima i predrasudama. Ona je projekat četrdesetdvogodišnjeg **Nebojše Četkovića** koji, kako kaže, želi da bude saborac u bitkama sugrađana da ne pokleknu pred bolestima zavisnosti. Takođe, i podrška onima koji žele da se vrate sa tog puta koji uništava živote, razara porodice i vodi u beznađe.

Spreman je Nebojša za mnoge izazove, ali, čini se, najteži su iza njega. Mjeri ih mjesecima bez droge i alkohola. Takođe i hrabrošću da mladim sugrađanima ispriča svoju životnu priču, bez uljepšavanja i iskreno. U maloj sredini, u kojoj se mnogo energije potroši da se sve loše sakrije od drugih, takav poduhvat zaslužio je poštovanje, ali Nebojša se nada i široj podršci.

Njegova priča i osnivanje organizacije iznenadili su i zadivili mnoge. Osnovci u kolašinskoj školi bez daha su slušali bolnu ispovijest čovjeka kome je život pokazao više lica. Jezikom primjerenim tinejdžerima pričao je Četković o izazovima adolescencije, čak iako se stasava u maloj patrijarhalnoj sredini. Upozorio

Junak kolašinske svakodnevice

ih je na opasnosti mladosti, ali i podijelio lekcije o samospoznaji, odvažnosti i spremnosti da se ustane i nakon padova.

Nebojša će, kaže, ostatak života posvetiti misiji da pokaže mladima da droga i alkohol nijesu svrha. *A new beginning*, biće i utočište za sve one koji žele da izađu iz čeljusti zavisnosti, ali i mjesto za višestruku edukaciju. Takođe, i podrška onima koji s novom životnom snagom, kreću u „normalan” život, traže zaposlenje i svoje mjesto u društvu.

Nekada uspješni sportista, počeo je da uništava svoj život, priča, kad je počela da se ruši i Jugoslavija, država sa koju je vezan njegov dotadašnji sistem vrijednosti, sve što je volio i cijenio.

„Podlegao sam, pa sam umjesto da 'muškost' pokazujem brojem šutnutih koševa i brojem treninga, počeo dokazivati količinom popijenih pića. Kasnije je došla droga, sve vrste... I tako je počelo zaboravljanje onoga što sam i ko sam. Na sreću nijesu me narkotici i alkohol potpuno uništili, ostalo je ono što me kasnije natjeralo da im se uspješno otrgnem”.

Još kao tinejdžer okusio je alkohol, kasnije marihuanu, pa heroin... Na polovini treće decenije života, našao se u paklu iz kojeg neki nikada ne nađu put. Godinama ga je i Nebojša bezuspješno tražio. Ozdravljenje je počelo odlaskom kod porodičnih prijatelja u Švedsku. Tamo mu je nekadašnja sugrađanka **Marina Vlahović** pružila podršku i motivaciju, sa njom je počeo da trči. Prve pobjede nad sobom ostvario je, sjeća se, „trčeći vikinškim šumama”.

„U Švedskoj sam dobio i snagu i sampouzdanje da mogu da se vratim u Kolašin i pogledam sugrađanima u oči. Sjetio sam se svega što sam bio prije nego što sam upao u začarani krug pakla. Teško je bilo izaći na ulicu s teretom čovjeka kakav sam bio, ali i to sam uspio”.

Od tada učešćem na maratonima obilježava svoje pobjede i pokazuje kako bi trebalo, koliko se može i kako naći snagu. Prvo je učestvovao na Beogradskom maratonu. Zatim, u

oktobru prošle godine, bio je među 16.500 učesnika, koji su sa Olimpijskog stadiona u Amsterdamu započeli jedan od najpopularnijih evropskih maratona. Plan mu je da učestvuje i na maratonima u Čikagu, Bostonu, Tokiju, Londonu. Kruna njegove karijere biće ako uspije da trči na maratonu u Australiji.

„Na svakom maratonu vratim dio onog nekadašnjeg sebe sportiste. Kažu 'Ako želiš da promijeniš život, istrči maraton'. U mom životu ta rečenica ima bukavalno značenje i učešće na Beogradskom maratonu bila je moja životna prekretnica. Beogradski je bio posvećen mojoj majci i mojoj djeci, drugi maraton znači da sam probudio sebe”.

Nebojša će, kaže, ostatak života posvetiti misiji da pokaže mladima da droga i alkohol nijesu svrha. *A new beginning*, organizacija koju je nedavno osnovao, biće, kaže, utočište za sve one koji žele da izađu iz čeljusti zavisnosti, ali i mjesto za višestruku edukaciju

Pordica je, kaže Kolašinac, mnogo bitna u svim životnim bitkama, pa i onim sličnim njegovoj. Presudan trenutak za njegov preobražaj bio je kada je shvatio šta svojim načinom života čini djeci. Posebnu zahvalnost duguje svojoj majci, koja je bila dovoljno snažna da mu pomogne. Često joj se izvini na tribinama na kojima gostuje. Često, sa Facebook stranice organizacije *A new beginning* upozori roditelje na važnost pažnje prema djeci, informisanost o njihovom životu, načinu na koji i gdje provode slobodno vrijeme, ljudima s kojima se druže.

Preko društvenih mreža svakodnevno informiše i o vrstama i pogubnosti narkotika. Objasnjava svojim virtuelnim i stvarnim prijateljima, koliko su brojne i užasne

zamke poroka i kako putevi do droge i alkohola nekad izgledaju zabavni i bezazleni.

„Ovo su sintetičke ubice, skrojene baš za egzekuciju mladih. Lako se pakuju, a svi korisnici ih reklamiraju kao 'Kapiju drugih svjetova'. Niti je kapija bilo kakvog svijeta, niti može da donese bilo šta dobro... Ako vam se ikada desi da vam neko ponudi ovu drogu, sjetite se da vam je to kapija ali da postanete mrtav čovjek koji hoda... Zato, molim vas, shvatite najbolja stvar u vašim venama je mladost”, jedna je od poruka mladima, koja upozorava na opasnosti LSD-a.

Kolašinac se zalaže za što strožu kontrolu točenja alkohola maloljetnicima. To je, kaže on, od presudne važnosti. Maloljetnicima ne smije da bude dostupna ni kap alkohola. Mlađi od 18 godina, smatra, ne bi trebalo ni da su gosti lokala u kojima se toči alkohol. Bolesti zavisnosti, tvrdi, obično počinju i sa duvanskim dimom.

„To će biti jedan način borbe i svrha njegove organizacije - objasniti i zakonski formulisati to vrlo bitno pitanje. Šta mladima dobro donosi boravak u zatvorenim prostorijama, gdje se krvnički konzumira alkohol i duvan? Znači šta kasnije dolazi. Naučiti djecu da alkohol ne donosi radost, on donosi degeneraciju duše, probleme, svađu. Želimo da naučimo mlade da odmore dušu od kafana i, recimo, otrče ili ispiješače jedan dobar krug oko male lijepe varoši”, kaže Nebojša.

On vjeruje da se život može promijeniti na razne načine i da je nabitnije vjerovati. Kada se počne razmišljati o promjeni, tvrdi, ona se već dešava. Bez obzira šta o tome drugi misle i bez obzira koliko tuđi stavovi nekada znaju da budu kočnica.

„Još čujem u magli iza sebe: 'On i maraton, nema šanse.' Ne dozvolite magli i glasovima iza vas da vas pobijede. Vajate svoj život. To bi bila moja poruka svima, a naročito onima koji vode bitke slične onima koje su mene oblikovale”, zaključuje junak kolašinske svakodnevice.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Laž umjesto karanfila

Ženski parlament u Skupštini Crne Gore. Povod - *Osmi mart*. „Koji je vremenom podlegao komercijalizaciji, pa se sveo na poklanjanje cvijeća ženama”, objasnila je razloge održavanja *Ženskog parlamenta* **Nada Drobnjak**, predsjednica skupštinskog Odbora za ravnopravnost polova. Tako poslanice žele da vrate suštinu ovom prazniku koji slavi borbu žena za ravnopravnost, kazala je. Pa je umjesto karanfila, ženama u Crnoj Gori koje žele ravnopravnost, darivan govor predsjednika parlamenta **Ivana Brajovića**.

„Uvažene dame, na tom putu ja sam vaš saveznik”, obratio se prisutnim poslanicama Brajović. Uslijedio je prigodan govor, praćen adekvatnom statistikom, da podrži navodnu privrženost ideji ravnopravnosti polova od strane vladajuće elite.

„Velika pažnja značajnog broja učesnika na ovom, kao i na prethodnim zasjedanjima, pokazuje da je Crna Gora država koja sa pravom pretenduje da postane dio razvijenih evropskih demokratija jer, postoji sve izraženija društvena svijest o važnosti unaprjeđenja položaja i uloge žena”, naveo je Brajović. Možda karanfil i nije tako loš.

A napolju, stvarni život – protesti obespravljenih majki, obespravljenih radnica u trgovačkim lancima, užareni sos telefoni za pomoć žrtvama nasilja, neplaćene domaćice koje od dva eura *Monstatove* potrošačke korpe pokušavaju da naprave nešto za jelo, *neželjene*...

Željka Savković, predstavница žena kojima je kao majkama sa troje

Dok je predsjednik parlamenta statistikom argumentovao navodnu privrženost vladajuće elite ideji ravnopravnosti polova, napolju se odvijala stvarnost – obespravljenе majke, obespravljenе radnice u trgovačkim lancima, užareni sos telefoni, neželjene...

Maia Raičević: „Žene Crne Gore danas su zaglavljene u nedovršenoj emancipaciji koju ugrožava proces retradicionalizacije, zdušno podržan od crkve i konzervativnih političara“

djece najprije dato doživotno pravo na nadoknadu, a potom oduzeto, pošto su mnoge od njih napustile poslove da bi ostvarile to pravo ili se odrekle drugih primanja, kazala je da majke obilježavaju ovaj praznik onako kako treba

– protestima ispred parlamenta, boreći se za svoja prava.

„Za sebe, svoju djecu, budućnost jedne države i vladavinu prava“, pojasnila je i pozvala majke da glasaju za smjenu ove vlasti. Oko 20 hiljada žena i njihovih porodica

LJUPKA KOVAČEVIĆ, ANIMA

Na snazi cinizam i zloupotreba žena

MONITOR: *U kakvoj su situaciji danas žene u Crnoj Gori i imaju li razloga da slave?*

KOVAČEVIĆ: Po mojoj procjeni žene su danas u najočajnijem stanju od kada se aktivno bavim ženskim pravima po svim parametrima koji mogu definisati slobodu i blagostanje žena. Na snazi je cinizam i zloupotreba žena od strane vladajuće koalicije kada su u pitanju rodne politike. Trebalo je samo odgledati parlament žena koji je organizovan povodom 8. marta u kome su boravile „dame i gospoda“ „pripadnice ljepšeg i nježnijeg pola“ (revolucionarke se prevrću u grobu, ponižene). Raspravom se nazva nešto što podrazumijeva pitanja dostavljena unaprijed nadležnim ministarstvima, čitanje tih pitanja javno i čitanje odgovora ukoliko su žene „potrefile“ ministarstvo a ako su se obratile „nenadležnom“ nisu dobile odgovor. Žene su dodatno ponižene predavanjem kako treba da se bora za svoja prava i podrškom ministrstava. Dakle, za tih dva sata bilo je vidljivo da je pogaženo sve za što su žene davale živote. U crnogorskom parlamentu nema ni slobode, ni ravnopravnosti, ni radosti, ni nade za žene. Birokratska procedura i politički nemoralni ljudi. Svi koji su učestvovali uprljani su na neki način. Šteta. Ne znam kako se taj pad desio. Ne tješe me izuzeci kojih naravno ima ...

MONITOR: *Koji su rezultati vlasti i institucija na polju ravnopravnosti polova i rješavanja problema diskriminacije i nasilja nad ženama?*

KOVAČEVIĆ: Rezultat je uspješno ostajanje na vlasti onih koji su godinama usavršili zloupotrebu ranjivih ljudi (sve više ranjivih – sve duže na vlasti) i skupljanje poena na njihovoj muči. Što se tiče rodni politika to je za neznalice i neodgovorne široko polje na kojem mogu ponižavati, iskorištavati i izvještavati licemjerima iz EU o napretku: o broju edukacija, broju kampanja i sličnim glupostima dok su žene izložene brutalnom nasilju o kojem se čuti i u čemu međunarodna zajednica tzv partneri neće da znaju. Uspjeli su da ogroman broj ženskih organizacija upregnu u svoja kola servisima, uslugama, kućnom radu (ovo se zove „preduzetništvo“) kako bi im oduzeli aktivistički potencijal, osjećaj za nepravdu i vratili ih u privatnost, van političke scene.

Ovo sve potvrđuje moje ubjeđenje da je jedino ulica mjesto slobode i borbe žena, sve drugo je farsa i trošenje ljudskih resursa u ovom kriminalnom i korumpiranom režimu. U ovom smislu zahvalna sam i izuzetno cijenim „proteste majki“ jer uprkos svih osporavanja i izostanka masovne podrške ne odustaju u borbi za pravdu, za ono što im je zakonom dato a političkim i pravnim nasiljem oduzeto. Za sada je to što one rade jedina svijetla tačka što se tiče borbe za prava žena.

pogođeno je odlukom da im se oduzme stečena nadoknada.

Osmomartovskim maršem ovaj su praznik obilježile organizacije *Anima* i Centar za ženska prava, takođe nezadovoljne rezultatima vlasti kad je u pitanju rad na položaju žena (vidi boks). One smatraju da situacija odavno nije bila lošija.

„Ove godine marširamo apelujući za solidarnost među ženama, a naš apel je inspirisan istoimenim umjetničkim radom jugoslovenske vajarke **Vide Jocić**, pripadnice NOB-a, koja je oslobođenje dočekala u koncentracionom logoru, nakon čega je u svoj umjetnički rad utkala svoja, ali i iskustva svih žena sa kojima je dijelila zatočeništvo“, pojašnjava za *Monitor* **Maja Raičević**, direktorica *Centra za ženska prava*. „Citiranjem njenog djela želimo da podsjetimo i na ogromne napore koje su naše pretkinje uložile u borbu za slobodu i ravnopravnost i pozovemo žene Crne Gore da ne zaborave da stečene vrijednosti i prava, utemeljena na njihovim žrtvama, moramo zajednički čuvati i braniti“, dodaje.

Ona smatra da su žene Crne Gore danas zaglavljene u nedovršenoj emancipaciji koju ugrožava proces retraditionalizacije, zdušno podržan od crkve i konzervativnih političara.

„Prednjače u obrazovanju, ali ih i dalje nema na vodećim pozicijama u državi i u ključnim institucijama. Zato ćete ih naći na onim pozicijama gdje je najviše nevidljivog i slabo plaćenog rada - na pomoćničkim pozicijama i u tkz. „ekonomiji brige“ gdje obavljaju besplatne servise koje država nije u stanju da obezbijedi građanima. Usklađivanje privatnog i poslovnog života je ogroman izazov u nehumanim radnim uslovima, a rizik od siromaštva nešto što prijeti svakoj ženi koja se odluči za samostalan život“, kaže ona.

Prošle godine, a duže od deceniju deklarativnog zalaganja

vlastodržaca da se bore protiv nasilja nad ženama, objavljena je porazna statistika - da je svaka druga žena u Crnoj Gori zlostavljana.

„Tokom 2017. registrovano je preko 200 krivičnih djela porodičnog nasilja, a za to krivično djelo osumnjičeno je 203 lica, od čega su petina povratnici, saopštio je ministar unutrašnjih poslova **Mevludin Nuhodžić** na zajedničkoj sjednici tri skupštinska odbora, krajem prošlog mjeseca.

„Cijeli grad zna gdje je kuća u koju smještamo žrtve. Stranci nam je kreće, kupuju namještaj, hrane naše žene i djecu, žrtve nasilja. Nikad nas nijedan gradonačelnik nije posjetio. Dakle, nije vas briga”, odgovorila je **Ljiljana Raičević**, direktorica NVO *Sigurna ženska kuća*. Kazala je i da nasilnika ima i u policijskim redovima i u državnim organima, ali ih kolege štite.

Ne nedostaje ni drugih slika iz realnog života, koje su daleko od Brajovićeve lijepe statistike.

Ombudsman **Šučko Baković** podsjetio je uoči Dana žena da je diskriminacija najizraženija na tržištu rada. „Diskriminacija žena najočiglednija je na tržištu rada, u oblasti zdravstva i zbog porodičnog i bračnog statusa. U posebno nepovoljnom položaju prilikom zapošljavanja i na radu su trudnice i porodilje, kao i žene iz pomenutih marginalizovanih grupa. Rodna neravnopravnost se ispoljava i kroz još uvijek nedovoljnu političku participaciju žena, ekonomsku nejednakost, neravnopravnu podjelu obaveza u porodici i razlike u imovini koje dovode žene u nepovoljan položaj za započinjanje sopstvenog posla”, navodi se u saopštenju iz kancelarije ombudsmana.

Priča o ženama na rubu egzistencije, kojima država nije podrška ni kada treba da obezbijede osnovno za svoju djecu ili naplate alimentaciju koja im pripada, takođe ne nedostaje.

Ne fali ni laži o ravnopravnosti. Srećan Osmi mart.

Milena PEROVIĆ-KORAC

CRNA GORA I TEHNOLOŠKA REVOLUCIJA

Virtuelna

U Crnoj Gori je već dostupna majning mašina sastavljena od osam grafičkih kartica, a potražnja za njom je velika. Ona služi za „kopanje” većine elektronskih valuta, poput etheruma, drugog po vrijednosti na berzi

Dostupnost i upotreba kriptovaluta u onlajn trgovini mogla bi predstavljati revoluciju u monetarnom svijetu, s obzirom na njihovu popularnost i sve veći broj korisnika širom planete.

Riječ je o inovativnoj finansijskoj tehnologiji, odnosno elektronskom novcu koji je zaštićen naprednim kriptografskim procesima, što omogućuje jeftine i brze transakcije bilo gdje u svijetu.

Na tržištu postoji više od 1.000 kriptovaluta, a među najpopularnijim su *bitcoin*, *etherum*, *ripple*, *NEO*, *monero*.

Bitcoin, pionir elektronskog novca, zauzima prvo mjesto i ima najveću vrijednost na berzi koja u trenutku pisanja ovog teksta iznosi 9.843 dolara. Međutim, vrijednost bitkoina i ostalih kriptovaluta varira poput vrijednosti novca na tradicionalnoj berzi.

Ono što je karakteristično za većinu kriptovaluta jeste decentralizovanost, odnosno obavljanje transakcija bez posrednika, kao što je to slučaj sa tradicionalnim novcem. U procesu trgovine kriptovalutama može učestvovati svako i transakcije su svima vidljive. Jedna od osnovnih ideja jeste olakšavanje i pojeftinjavanje transfera novca širom svijeta.

Zahvaljujući razvitku *blokčejn* tehnologije, podaci su javno dostupni

i nije ih moguće naknadno mijenjati jer ova tehnologija bilježi i provjerava sve transakcije.

Blokčejn omogućava brz, jeftin i siguran prenos vrijednih pošiljki. Riječ je o bazi podataka čije se kopije nalaze na hiljadama računara širom svijeta, a informacije su zaštićene i kriptovane, što rizik od hakovanja svodi na minimum.

„Virtuelna valuta *bitkoin* koristi se za anonimna plaćanja koja se u potpunosti izvršavaju nezavisno od država i banaka. Suštinski, teško je prihvatiti da je *bitkoin* valuta u pravom smislu, a sigurno nije vrsta klasičnog digitalnog novca. Prednosti *bitkoina* su niži troškovi, anonimnost, brzina, ali je u odnosu na druga sredstva plaćanja rizičniji zbog

Slobodan Lakić :
„Virtuelna valuta *bitkoin* koristi se za anonimna plaćanja koja se u potpunosti izvršavaju nezavisno od država i banaka. Suštinski, teško je prihvatiti da je *bitkoin* valuta u pravom smislu, a sigurno nije vrsta klasičnog digitalnog novca”

valuta i kod nas

nepokrivenosti zakonima – emisija aktivnost nije regulisana od strane države”, kaže profesor Monetarne ekonomije na Ekonomskom fakultetu **Slobodan Lakić**.

Kriptovalute se čuvaju na adresi koja se nalazi u *blokčejnu*, a pristupa im se preko takozvanih novčanika.

Svaki novčanik, odnosno softver pomoću kojeg se pristupa koinima, ima javnu adresu na koju se šalje novac i privatne ključeve koji predstavljaju šifru za pristup.

Ono što najviše izaziva interesovanje kod ljudi kada je riječ o kriptovalutama jeste mogućnost lake zarade.

Stoga je sve veći broj onih koji se uključuju u proces tzv. rudarenja (mining). Ovo podrazumijeva ulaganje u moćne računare, odnosno sistem grafičkih kartica koje virtuelno „kopaju” elektronski novac rješavajući komplikovane matematičke probleme.

U suštini, radi se o mašinama koje same rješavaju računarske kodove, a

Ono što najviše izaziva interesovanje kod ljudi kada je riječ o kriptovalutama jeste mogućnost lake zarade. Stoga je sve veći broj onih koji se uključuju u proces tzv. rudarenja (mining) - ulaganja u moćne računare koji virtuelno „kopaju” elektronski novac

uloga korisnika je da konstantno prati berzu kako bi zaradio novac.

Postoji više vrsta specijalizovanih mašina za rudarenje koje „majnuju” određene kriptovalute.

U Crnoj Gori je u *Tehnomaksu* dostupna majning mašina sastavljena od osam grafičkih kartica, a potražnja za njom je velika. Ona služi za „kopanje” većine elektronskih valuta, poput *etheruma*, drugog po vrijednosti na berzi.

Putem ovog računara ne može se „majnovati” *bitcoin*, ali vrijednost ostalih kriptovaluta, prije svega *etheruma*, je u porastu, te je samim tim isplativo.

Mašina košta 5.800 eura, a na

mjesečnom nivou potrošnja struje iznosi 80 eura.

Rudarenjem putem ove mašine može se u prosjeku zaraditi i do dvjesto eura za tri dana.

„Osoba mora biti upoznata sa sistemom funkcionisanja mašine, odnosno sa procesom rudarenja kako bi ovaj mehanizam mogla iskoristiti za zaradu”, kaže sagovornik *Monitora* koji je želio da ostane anonimn.

Kako bi se što više novca zaradilo, potrebno je imati više mašina za rudarenje.

One moraju biti aktivne 24 sata kako bi mogle izvršavati proces rješavanja algoritama.

Miljana DAŠIĆ

Život na sunčanoj i vjetrovitoj strani

Vrijednost radova solarne elektrane koja će se graditi u Ulcinju, na lokalitetu Briska gora, procjenjuje se na više od 300 miliona eura, a početak izgradnje očekuje se u narednoj godini, saopšteno je iz Ministarstva ekonomije.

U tom resoru nijesu željeli da preciziraju ko su dva potencijalna investitora koja su im ranije uputila pisma namjere za gradnju tog objekta, ali su istakli da na adresu Ministarstva svakodnevno stižu interesovanja za taj projekat. „Zbog toga, trenutno radimo na pripremi tendera za realizaciju projekta koji će biti objavljen na proljeće. Prema radnoj verziji tenderske dokumentacije, riječ je o velikoj elektrani instalisane snage od 200 megavat sati, uz mogućnost davanja prostora za izgradnju elektrane snage 300 megavat sati”, dodali su iz Ministarstva.

Konstatujući da će ovaj projekat značajno doprinijeti procentu iskorišćenja obnovljivih izvora za proizvodnju energije i biti važan element u sistemu sigurnosti snabdijevanja svih potrošača, ministarka ekonomije **Dragica Sekulić** napominje da za tu solarnu elektranu nijesu predviđene podsticajne mjere, kao što je to slučaj pri gradnji malih hidroelektrana.

Ovo bi trebalo da označi početak dugo najavljivanog iskorišćavanja nepresušnog izvora energije – sunčeve energije, kojom su Ulcinj i cijelo Primorje darovani. Jer, prosječno godišnje sisanje sunca (insolacija) u Ulcinju dostiže čak 218 dana. To

Crna Gora je, tvrde naši zvaničnici, lider u oblasti obnovljivih izvora energije u regionu, sa preko 30 odsto domaće proizvodnje iz čistih izvora. A potencijala još ima. U izobilju

je u prosjeku više od 2.700 časova godišnje ili dnevno 7,4 časa. U toku ljeta taj pokazatelj je veći za 50 odsto (11,5 časova dnevno). Interesantno je svakako da Podgorica ima veću godišnju količinu solarne energije (1602 kWh/m²) u odnosu na druge metropole Jugoistočne Evrope (kao što su Rim ili Atina), što znači da je čist solarni potencijal u priobalnom području i centralnim oblastima Crne

Gore veoma visok. Tako bi se, na primjer, čitav sektor turizma lagano mogao opskrbljivati od energije sunca.

„Crnogorsko primorje ima slične klimatske uslove kao Italija i Španija u kojima je proizvodnja nesubvencionisane električne energije na bazi sunčane energije već postala konkurentna proizvodnji na bazi fosilnih goriva”, tvrdi ekspert iz oblasti energetike **Dejan Mijović** i dodaje da je „IEA (International energy agency) još 2014. prognozirala da će između 2025. i 2030. troškovi proizvodnje električne energije na bazi sunca biti jeftiniji nego na bazi uglja”, kazao je on.

Pokazuje to i primjer Grčke koja se nakon finansijske krize okrenula obnovljivim izvorima i investirala pet milijardi eura, pri čemu je u idućih sedam godina povećala procenat sunčeve energije u mreži od 0,5% na 8%, uz povećanje

kapaciteta na 2.600 MW, sa 6.000 preduzeća koja rade u tom sektoru i 30.000 radnih mjesta vezanih za rad sunčanih elektrana.

Za Crnu Goru, koja je Ustavom deklarirana kao ekološka, i to prva na svijetu, uz to mediteranska i evropska, tako nešto je logično i poželjno. Predstavnik firme **Elkon Vanja Filipović** kaže da je energija dobijena od sunca najprihvatljiviji način dobijanja električne energije. „Osnovne prednosti ovog sistema su pouzdanost, mala potreba za održavanjem, besplatno gorivo u izobilju, ne utiče štetno na prirodnu okolinu, lakoća transporta, početna cijena”, navela je ona napominjući da je posebna pogodnost ove energije što je uvijek dostupna.

Još samo kada bi crnogorska Vlada razumjela svoju ulogu, kao što je to slučaj u Češkoj. Tamo postoji podrška pri instalaciji solarnih panela i za fizička lica i porodične kuće u visini i do 50 odsto investicionih ulaganja.

Državnu potporu dobrim je

Dejan Mijović,
ekspert iz oblasti
energetike:
**„Crnogorsko primorje
ima slične klimatske
uslove kao Italija
i Španija u kojima
je proizvodnja
nesubvencionisane
električne energije na
bazi sunčane energije
već postala konkurentna
proizvodnji na bazi
fosilnih goriva”**

dijelom opravdala „energetska revolucija” koja teče u Njemačkoj, a u sklopu koje ta zemlja postepeno odustaje od nuklearne energije i planira da do 2050. proizvodi čak 80 posto energije iz obnovljivih izvora. Da je to moguće, dokazuje primjer Norveške i Švedske koje osiguravaju već sada više od 90 odsto svojih energetske potrebe iz tih izvora.

Inače, cijena solarnih panela i baterija dramatično je pala tokom posljednjih nekoliko godina, a trenutno sunčane elektrane u Velikoj Britaniji već proizvode dovoljno električne energije za gotovo tri miliona domaćinstava.

Zato je finansiranje ovakvih projekata kod nas dva do tri puta skuplje nego u Evropi, gdje se investicija vraća u prosjeku za devet godina.

„U toku je globalna revolucija prema obnovljivim izvorima energije. U situaciji kada svjedočimo dramatičnim klimatskim promjenama, to je sasvim opravdano”, kaže za *Monitor* ekološki aktivista **Dželal Hodžić**.

Prema njegovim riječima, to je jedini put i za Crnu Goru. „Zato smo pozdravili gradnju velikog vjetroparka na Možuri i najavu da će se na Briskoj gori izgraditi ogromna solarna elektrana, ali nipošto srljanje sa istraživanjem nafte i gasa u ulcinjskom podmorju”, rekao je Hodžić.

On je kao dokaz novog evropskog promišljanja i djelovanja naveo podatak da je poznata mađarska naftna kompanija MOL saopštila da ulazi u poslovanje sa sunčevom energijom, te da planira izgradnju sunčanih elektrana na tri industrijske lokacije u Mađarskoj.

U sklopu „Strategije 2030.” MOL se nastoji pripremiti za budućnost bez goriva i istražujući mogućnosti koje proizlaze iz alternativnih energetske rješenja.

Analize, inače, pokazuju da se najveći dio struje u domaćinstvima na Crnogorskom primorju koristi za – grijanje vode!? Ako se zna da bi solarni bojler mogao da grije i u noći, zbog tropskih temperatura, te da se sistemi isplaćuju tamo gdje su velike potrošnje tople vode, da je održavanje lako, da se, dakle, smanjuju troškovi, a povećava komfor, onda se nameće jednostavan zaključak da je potrebno brzo donositi odluke u tom pravcu.

Kao na Možuri gdje, iako sa izvjesnim zakašnjenjem, uskoro počinje montiranje 23 vjetrogeneratora čija će ukupna snaga biti 46 megavata. Ukupna investicija, koju realizuje malteška državna kompanija *Enemalta plc*, iznosi oko 87 miliona eura.

Vjetrovi više na Možuri, dakle, neće duvati uzalud. A sunce? Koga li će ono u Crnoj Gori najviše grijati?

Mustafa CANKA

Izgradnja solarne elektrane u Ulcinju na lokalitetu

Briska gora trebalo bi da označi početak dugo najavljivanog iskorišćavanja nepresušnog izvora energije – sunčeve energije, kojom su Ulcinj i cijelo Primorje darovani. Prosječno godišnje sijanje sunca (insolacija) u Ulcinju dostiže čak 218 dana. To je u prosjeku više od 2.700 časova godišnje ili dnevno 7,4 časa. U toku ljeta taj pokazatelj je veći za 50 odsto (11,5 časova dnevno)

Prijetnje ratom pucanj u prazno

MONITOR: *Kako ocjenjujete trilateralni sastanak šefova Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine održan u Mostaru 6. marta?*

PEJANOVIĆ: Svaki dijalog šefova država u regionu ima pozitivan uticaj na mogućnost razvoja međudržavnih odnosa. Dijalog najviših zvaničnika između Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine ima značajan uticaj ne samo na razvoj odnosa između ove tri države već i na razvoj regionalne saradnje između zemalja zapadnog Balkana. Ovo tim više što međudržavna saradnja zemalja u regiji postaje jedan od preduslova za članstvo zemalja zapadnog Balkana u Evropskoj uniji.

Trojni međudržavni samit u Mostaru nije imao unaprijed definisanu agendu pitanja za odlučivanje. Sveo se, kao i do sada, na opšta razmatranja. Izvjesna promjena je najavljena, a to je da će u međuvremenu, do sljedećeg sastanka šefova država, raditi ekspertni timovi koji će pripremiti prijedloge na stručnoj osnovi za rješavanje otvorenih pitanja. Tih otvorenih pitanja ima više - od regulisanja međusobnih granica do tretmana imovine po osnovu sukcesije između zemalja nasljednica SFRJ.

Pažnju zavređuje usvojeni Moratorijum o izbjegavanju političkih izjava o prošlosti. Valja sačekati hoće li se tako nešto poštovati.

MONITOR: *Kakvo je be-*

Kad ne bi bilo ovlaštenja međunarodne zajednice za provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma, možda bi prijetnje ratom u BiH dobijale na realnosti. One su sada pucanj u prazno i pokazatelj nemoći dijela vladajućih stranačkih elita da osiguraju napredak u socijalnom razvoju

zbjednosno stanje u BiH?

PEJANOVIĆ: Bezbjednosno stanje u Bosni i Hercegovini je zadovoljavajuće po ocjeni Dragana Mektića, državnog ministra za sigurnost. To je odista tako. Političko i ekonomsko stanje je nešto drugo. Nezaposlenost je izašla na 40 odsto stanovništva koje nema osnovne egzistencijalne uslove za život. Vladajuće političke stranke su u stalnom političkom sukobljavanju. Nemaju konsensusa u donošenju zakona od kojih ovisi ispunjavanje uslova za reforme u približavanju BiH članstvu u Evropsku uniju.

Bliže se parlamentarni izbori, zakazani za oktobar 2018. godine. Neki stranački lideri u nedostatku pravih rezultata u ekonomskom

razvoju posežu za nacionalističkom retorikom. U tome se upuštaju u sulude izjave u kojima prijetje blokadama i ratom. Kad ne bi bilo ovlaštenja međunarodne zajednice za provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma, možda bi te prijetnje ratom dobijale na realnosti. One su 23 godine poslije Dejtonskog mirovnog sporazuma pucanj u prazno i pokazatelj nemoći dijela vladajućih stranačkih elita da osiguraju napredak u socijalnom razvoju.

MONITOR: *Da li je BiH opravdano označena u nekim krugovima kao evropski centar vehabizma i kao najopasnija tačka za prodor ekstremnog islamizma u Evropu?*

PEJANOVIĆ: Još u vrijeme rata 1992-1995. postojale su propagandne aktivnosti iz mnogih centara da je BiH velika opasnost zato što u njoj žive muslimani i što su kao muslimani istovremeno islamski fundamentalisti. Na sreću patriotske i odbrambene snage BiH odbile su ovu vrstu optužbi. A na drugoj strani, upravo je bošnjačko (muslimansko) stanovništvo imalo masovno stradanje i genocid u Srebrenici od Karadžićevih ultranacionalista.

na etničkoj podjeli i destrukciji državnih institucija BiH je opravdano. Oni su već i do sada sarađivali na onome što im je interes. Čović nije kritikovao Dodika kad zagovara secesiju Republike Srpske iz BiH i kad zagovara n e m o g u ć n o s t opstojnosti države BiH. Dodik podržava Čovića u naumu da hrvatski narod dobije entitet, ali bez prostiranja tog entiteta na dio Republike Srpske gdje žive Hrvati. Etno-nacionalne politike Dodika i Čovića u međusobnom sadejstvu mogu biti

na odredbe Dejtonskog mirovnog sporazuma. Ideja otcjepljenja RS služi jačanju pozicije nacionalističkih elita za dobijanje nove vlasti na izborima. Umjesto širenja iluzija o nezavisnosti RS za vladajuću strukturu RS, ma koje stranke bile na vlasti, bilo bi politički racionalnije i produktivnije aktivirati institucionalnu strukturu i autonomiju Republike Srpske za sopstveni socijalni i ekonomski razvoj i razvoj države Bosne i Hercegovine u cjelini.

MONITOR: *Dodik se u posljednje četiri godine sastao sa Putinom najmanje šest puta, a Izetbegović sa Erdoganom desetak puta...*

PEJANOVIĆ: Odista bilo je šest javnih susreta Milorada Dodika sa Putinom. Želili su te sastanke i Putin i Dodik. Putinu treba širenje uticaja na Balkanu, posebno na prostorima gdje žive Srbi. Na drugoj strani Dodiku susreti sa Putinom služe jačanju političke pozicije za održanje na vlasti. Inače, sastanci Dodika i Putina nisu donijeli očekivanu ekonomsku korist za Republiku Srpsku.

Velika je greška što diplomatija države BiH ne radi sistematski na razvoju međudržavnih odnosa: Ruske Federacije i Bosne i Hercegovine. Samo se na taj način može unaprijediti politička i privredna saradnja. Ministar za spoljnu trgovinu i ekonomske odnose sa inostranstvom Mirko Šarović je pozitivan primjer

Bošnjaci kao narod u BiH vijekovima baštine međuvjersku i međuetničku toleranciju. Pripadaju miroljubivim narodima. To su gradili i izgradili na vrijednostima autohtonog islama u Bosni i Hercegovini od šesnaestog stoljeća do danas. I Bosni i Hercegovini, jednako kao i drugim zemljama, prijete opasnost od ideologije Islamske države na Bliskom istoku. I građani i vlast BiH znaju da se bore protiv te opasnosti. Vehabijske skupine su od prije dvije godine stavljene pod kontrolu Islamske zajednice i državnih organa. Valja radi istorijske istine reći da je raniji reis Islamske zajednice Mustafa Cerić svojim odnosom omogućio prodor vehabizma u BiH. Od prije četiri godine novi reis Husein Kavazović zaustavio je širenje vehabizma u Bosni i Hercegovini.

MONITOR: *Brojni analitičari smatraju da bi Predsjedništvo BiH sa Miloradom Dodikom i Draganom Čovićem još više moglo ugroziti stabilnost BiH?*

PEJANOVIĆ: Strahovanje analitičara da bi Dodik i Čović zajedno u ulozi članova Predsjedništva, ako budu izabrani na izborima 2018, radili

velika opasnost za nove etničke podjele, pa i sukobe u Bosni i Hercegovini.

MONITOR: *Je li tačno da 99 odsto Srba u BiH želi samostalnu Republiku Srpsku?*

PEJANOVIĆ: Oni koji zagovaraju secesiju Republike Srpske iz BiH, propagandno unaprijed instrumentaliziraju volju građana za secesiju. Pri tome izbjegavaju iznijeti istinu o mogućnosti i nemogućnosti izvođenja čina otcjepljenja u odnosu

Dok bude porican genocid, nema pomirenja

MONITOR: *Kako gledate na to što je u regionu nacionalistički govor nadjačao govor o pomirenju?*

PEJANOVIĆ: Vladajuće elite u regionu svoju vlast zasnivaju na etno politikama. U središtu tih politika je međuetničko nepovjerenje. Osnova za takvu politiku je tumačenje i glorifikacija prošlosti samo iz svog i jednostranog viđenja. Govor mržnje je instrument za stvaranje straha. Instrumentalizacija straha na etničkoj osnovi donosi izborne pobjede nacionalističkim liderima. Trebaće još mnogo vremena da se stanje straha i nepovjerenja u regiji mijenja. Pravi put da ta promjena nastane je ubrzanje integracije zemalja zapadnog Balkana u Evropsku uniju. Sve dok se genocid nad Bošnjacima u Srebrenici 1995. godine, izveden snagama Vojske Republike Srpske, bude poricao, nije moguće razvijati šire povjerenje bošnjačkog i srpskog naroda u regionu. A izgradnja ovog povjerenja je najveći ulog za stabilnost mira u regionu zapadnog Balkana.

intervju

iniciranja trgovine između Rusije i BiH u oblasti isporuke voća Rusiji iz BiH.

Bakir Izetbegović u kontinuitetu održava saradnju sa predsjednikom Turske Erdoganom po dva osnova: međudržavna i međustranačka saradnja. Ali i dalje ta saradnja nije osigurala šire ulaganje Turske u razvoj privrede BiH i posebno ne u obimu ulaganja koje Turska ima u Srbiji.

Dobro je da je nakon trilateralnog sastanka krajem 2017. godine Erdogana, Vučića i Izetbegovića odlučeno da Turska investira izgradnju autoceste Beograd-Sarajevo.

MONITOR: Kakav je po Vašem mišljenju, odnos Hrvatske, Srbije i međunarodne zajednice prema BiH?

PEJANOVIĆ: Odnosi Srbije i Hrvatske prema BiH još su opterećeni prošlošću. U prošlosti, uključujući i ratnu u vremenu 1992-1995. godina, iskazane su teritorijalne pretenzije prema BiH. One su vojnom silom ostvarivane. Počinjen je i ratni zločin i genocid nad Bošnjacima u Srebrenici. Dejtonskim mirovnim sporazumom i Srbija i Hrvatska su dobile odgovornost za provođenje sporazuma i izgradnju mira. Pravo na specijalne odnose sa entitetima nije pravo na pretenzije već mogućnost za kulturološku i društvenu saradnju u izgradnji mira i postizanja napretka u socijalnom razvoju.

Aktuelne državne elite i u Srbiji i u Hrvatskoj nemaju valjano izgrađen državno-politički odnos prema BiH. Nerijetko pokazuju uplitanja u unutrašnje odnose u razvoju BiH. Ima mnogo pretpostavki da ove tri zemlje ravnopravno sarađuju. Te pretpostavke su sadržane u oblasti kulture, privrede, obrazovanja. I jedna i druga i treća zemlja u zajedničkoj saradnji mogu razviti projekte privrednog razvoja kao i nastupa na afričko-azijskom tržištu gdje su u prošlosti preduzeća iz ovih zemalja imala zapažen uspjeh. Nažalost, još se energija troši na efemerna pitanja u sferi nacionalnih odnosa.

Što se tiče odnosa međunarodne

Strahovanje da bi Dodik i Čović zajedno u ulozi članova Predsjedništva radili na etničkoj podjeli i destrukciji državnih institucija BiH je opravdano

zajednice prema BiH on je utemeljen Dejtonskim mirovnim sporazumom. Poželjno je da aktivnost međunarodne zajednice bude intenzivnija u izgradnji mira i stabilnosti, te u pomaganju izvođenja reformi do postizanja članstva u EU i NATO savezu.

MONITOR: Kako je moguće ubrzati integraciju Bosne i Hercegovine u EU?

PEJANOVIĆ: Bez članstva svih zemalja zapadnog Balkana u Evropskoj uniji nema stabilnog mira ni u regiji ni u Evropskoj uniji. U tome posebno mjesto ima Bosna i Hercegovina. Ona je zemlja postsocijalističke tranzicije kao i druge zemlje zapadnog Balkana. Ali ona je i nešto drugo u odnosu na ostale zemlje. Ona je postkonfliktno društvo. Ubrzanje integracije BiH u Evropsku

uniju javlja se kao istorijski projekt izgradnje i učvršćenja mira na osnovu Dejtonskog mirovnog sporazuma. U tom kontekstu integracija BiH u EU je primarno geopolitičko pitanje. Evropeizacija BiH, putem ubrzanja integracije u članstvo EU, osigurava ekonomski napredak i sigurnost – ne samo BiH, već cijelog regiona. Zbog toga je nužno podići moderaciju provođenja reformi za članstvo BiH u EU na nivo Visokog komesara EU za vanjsku politiku i sigurnost. Kako bi se prevenirali i zaustavili negativni geopolitički uticaji na društveni razvoj BiH, ubrzanje integracije treba da omogući prijem BiH u EU do 2026. godine jer BiH ne smije zaostajati u odnosu na druge zemlje regije.

Veseliko KOPRIVICA

Umire li američka demokratija

Piše: **Filip KOVAČEVIĆ**

U ljeto 1989. harvardski doktor političkih nauka Francis Fukujama se proslavio akademskim člankom o kraju istorije. U ovom članku, Fukujama je proklamovao trijumf američke liberalne demokratije nad svim ostalim globalnim sistemskim alternativama. Fašizam je bio pobijeđen još u Drugom svjetskom ratu, a sada se komunizam ubrzano raspadao u Istočnoj Evropi i Sovjetskom Savezu. Kroz konkretne političke procese ostvarivala se Hegelova metafizička tvrdnja o progresivnoj dinamici istorije. „Prvo je samo jedan bio slobodan (monarhija), zatim je nekoliko bilo slobodno (oligarhija), a jednog dana će svi biti slobodni (demokratija).“

Svuda oko sebe, Fukujama je vidio svijet koji dobija obrisе liberalne, „univerzalne“ države. Nove nadnacionalne institucije i mehanizmi ograničavali su nacionalnu državu u svim poljima i na svim frontovima. Čitav proces liberalne globalizacije se činio nezaustavljivim. Sama istorija, sukob ideologija i vrijednosti koji se reflektovao u dugotrajnim i krvavim ratovima, prestajala je da postoji. Budući sukobi, tvrdio je Fukujama, ako ih uopšte bude, biće samo oko tehničkih pitanja i metodologije. Svijetom će zavladati iste liberalno-demokratske vrijednosti kao što su vladavina prava i politička jednakost.

Trideset godina kasnije, u zimu 2018, dvojica profesora sa istog harvardskog univerziteta Stiven Levicki i Daniel Ziblat objavljuju knjigu koja se može smatrati potpunim opovrgavanjem Fukujaminih teza. Naime, ne samo da nije došlo do kraja istorije u posljednje tri decenije, nego postoji sve više i više dokaza da dolazi do kraja demokratije. Globalni talas demokratije je, čini se, u potpunosti zamijenjen globalnim talasom nacionalnog autoritarizma. Pod naslovom *Kako umiru demokratije*, Levicki i Ziblat dokumentuju i analiziraju procese koji dovode do slabljenja i propadanja liberalno-demokratskih vrijednosti u savremenom svijetu.

Ono što njihovoj knjizi daje posebnu dramatičnost je da, za razliku od mnogih američkih politologa, mistifikatora američke hegemonije, Levicki i Ziblat ne smatraju da su SAD izuzete iz ovih procesa. Oni ukazuju na to da ma koliko se instituti i institucije

američke vlasti činili dugotrajnim i posebnim u poređenju sa drugim državama, oni kao takvi ne mogu obuzdati ubrzano korodiranje demokratije, ako ukupni demokratski duh društva slabi i iščezava. Drugim riječima, sofisticirana politička rješenja američkog Ustava ne mogu niti zaustaviti niti preokrenuti žestoku ideološku polarizaciju američkog društva.

To je zbog toga što se liberalna demokratija ne zasniva toliko na formalnim koliko na neformalnim normama političkog ponašanja. Ona se zasniva na prećutnom sporazumu političkih elita da se određene metode, iako u teoriji moguće, neće upotrebljavati u političkoj praksi. Njena osnova je uzajamna tolerantnost stavova i razumijevanje da uzdržanost vlasti prema opoziciji znači da će se i opozicija ponašati recipročno kada jednom dođe na vlasti. A to „jednom“ se često mjeri samo mjesecima.

Međutim, prema Levickom i Ziblatu, takve tolerantnosti i uzdržanosti vlasti prema opoziciji i opozicije prema vlasti više nema u američkom političkom sistemu. Dovoljno je, na primjer, pogledati svakodnevno ponašanje američkog predsjednika Donalda Trampa prema političkim predstavnicima Demokrate, a takođe i njihovo ponašanje prema njemu. Za svaki tango je potrebno dvoje. I Republikanci i Demokrate svojim političkim djelovanjem potkopavaju demokratske vrijednosti i guraju zemlju u ozbiljnu političku krizu. Kriza se dodatno usložnjava senzacionalističkim izvještavanjem medijskih kuća pod kontrolom sukobljenih političkih klanova, da bi se onda sve to zajedno, sva ta kaša manipulacija, laži i mržnje izlila na društvene mreže. Po potrebi, svoj način u tu kašu ubace i inostrane obavještajne službe, i to ne samo ruske.

Sve u svemu, vrlo je moguće da američka demokratija proživljava svoje posljednje godine. Ne bi bilo prvi put u istoriji SAD-a da surova unutrašnja trvljenja političkih elita destabilizuju državu i uvedu je u ratno stanje. U 19. vijeku, sličan sukob je rezultirao građanskim ratom između Sjevera i Juga, dok su se u 20. vijeku unutarelitne protivvrječnosti razriješile kroz Drugi svjetski rat. Kakav li će epilog biti u 21. vijeku?

Stiven Levicki i Daniel Ziblat objavljuju knjigu koja se može smatrati potpunim opovrgavanjem Fukujaminih teza. Ne samo da nije došlo do kraja istorije u posljednje tri decenije, nego postoji sve više dokaza da dolazi do kraja demokratije

Vraćanje Srbije u jednostranački sistem

Aleksandar Vučić je ponovo pokazao da najbolje priprema izbore. Na nedjeljnom izjašnjavanju birača za gradonačelnika Beograda Vučićeva lista Srpske napredne stranke (SNS) ubjedljivo je trijumfovala. Ostalo što Vučić radi kao predsjednik Srbije i čelnik vladajuće SNS za svaku je kritiku.

Nakon izuzetno prljave i negativne kampanje protiv opozicije rezultati izbora možda i nisu iznenađenje, ali u svakom slučaju vlast je na dobrom putu da ispuni svoj glavni cilj: vraćanje Srbije u jednostranački sistem. Srpska napredna stranka ubjedljivo je pobijedila u Beogradu, a još ubjedljivije u Boru, Aranđelovcu i Sevojnu. U glavnom gradu SNS je osvojila gotovo 45 odsto glasova i

Režimu Aleksandra Vučića na tacni je servirana vlast u Beogradu za još četiri godine. Prvi put od uvođenja višestranačja formalno nije ušla nijedna opoziciona politička stranka u beogradski parlament

imaće bar 64 poslanika, apsolutnu većinu u gradskom parlamentu sa 120 mjesta.

Samo još tri liste prelaze cenzus - one oko bivšeg gradonačelnika **Dragana Dilasa**, koga je SNS smijenila 2014, zatim prvog čovjeka Novog Beograda, nekada proslavljenog vaterpoliste **Aleksandra Šapića**, te kandidata Socijalističke partije Srbije, koalicionog partnera SNS. Kao još iz doba predmiloševićevskog režima, u gradskoj skupštini prvi

put neće biti nekada vladajuće Demokratske stranke i radikala **Vojislava Šešelja**.

Pred Beograđanima su bile čak 24 izborne liste. Od ljudi koji se godinama sa manje ili više uspjeha bave politikom, do karikaturnih monarhista, lažnih Grka, Rusa i Vlaha, do nekoliko lista koje su očigledno bile trabanti SNS.

Srbija spada u zemlje u kojima glavni grad ima natproporcionalnu političku i ekonomsku težinu. Otuda

• OPOZICIJA PRISTALA DA SE TAKMIČI U NERAVNOPRAVNIM USLOVIMA: Glasanje za gradonačelnika Beograda

je glasanje imalo veću težinu od normalnih lokalnih izbora. Onaj ko kontroliše Beograd, u Srbiji je obavio više od pola posla. No, SNS je više nego ubjedljivo pobijedila i u Boru, Arandelovcu i Sevojnu i tim pobjedama su Vučić i SNS dodatno učvrstili svoju dominaciju.

Ta stranka, hvali se rukovodstvo, ima više stotina hiljada članova. Pretpostavlja se da su mnogi državni činovnici postali članovi SNS ili im je partijsko članstvo bilo uslov za zaposlenje. Svi oni opet imaju porodice, rođake, poznanike...

Fizičko nasilje i prijetnje gubitkom posla za pojedinca ili članove njegove porodice ili bezočno reketiranje privatnog biznisa ili pranje novca kroz stranačke donacije smatraju se malim nedemokratskim nestašlucima, a davljenje novinara i obijanje njihovih stanova kao dio nesavršene demokratije. Kupovina glasova, otmice odbornika i prekranje izborne volje građana valjda takođe spadaju u dozvoljene presteupe garanta mira i stabilnosti na Balkanu. Kao da se u Srbiji ravnodušno ili blagonaklono posmatra rađanje diktature.

Vučić je šef svega - predsjednik, premijer, vođa navijača, prvi bezbjednjak, urednik medija, čak je prošlog ljeta zbog autorskog članka u novinama doživljen kao pisac reklamnog materijala novootvorene kompanije IKEA. Kontroliše premijerku **Anu Brnabić**, SNS, medije. U stvari, SNS mnogi ne doživljaju kao stranku već kao interesnu grupu koja će se raspasti bez Vučića.

Ova vlast je slična Miloševićevoj s tim da se današnji vođa bukvalno svakog dana pojavljuje na televiziji i stalno daje novi materijal. Bio je neumoran i u ovom izbornom procesu – svaki bilbord, svaka televizijska sekunda i milimetar roto-papira morali su biti njemu po volji, aktivisti u bijelim šuškvacima morali su pokucati na svaka vrata i pozvati svaki broj telefona.

Prema rezultatima izbora izgleda da su građani Beograda, Bora, Arandelovca, Sevojna i ostatka Srbije

Zemlja siromašnih ljudi

Posebno je šokantan izborni rezultat vladajuće SNS, imajući u obzir uslove života ljudi, prije svega stepen siromaštva. Prosječna plata u Srbiji je za posljednjih 17 i kusur godina samo u jednom trenutku, i to pred svjetsku ekonomsku krizu 2008, bila veća od 400 eura.

Deset godina poslije finansijskog sloma od kog se razvijeni svijet polako oporavio, Srbija i dalje kuburi sa dostizanjem iole pristojnog životnog standarda. Prošle godine prosječna plata je iznosila 384 eura. Dvostruko manja od one u Hrvatskoj (750 eura), tri puta manja od prosjeka u Sloveniji (1.020 eura), bolja za nijansu od Makedonije i BiH.

Svaki peti građanin radi za minimalac. Za manje od 25.000 dinara. Polovina Srbije radi za tek nešto malo više od 300 eura. U Srbiji 70 odsto radnika ne prima plate na vrijeme, od čega jednoj trećini zarada kasni i do 90 dana. Ispod zvaničnog prosjeka su dvije trećine stanovnika Srbije. Gotovo 10 odsto zaista stvarno siromašnih u zemlji troše po domaćinstvu mjesečno manje od 12.000 dinara.

sasvim zadovoljni vlašću. Dio, jer se makar sitno ovajdio od partijske knjižice SNS, dio jer se boji šta će nastupiti ukoliko sveprisutna vlast padne, da će sutra biti još gore. Dio jer vjeruje medijima koje prati.

Otrežnjujuće bi za opoziciju bilo da batali teoriju prema kojoj će ova vlast pasti kad-tad, kao po nekoj zakonomjernosti, jer prazni novčanici i frižideri i spakovani koferi tobože govore ubjedljivim jezikom. Ovo može da potraje duže nego što je iko spreman da čeka.

S druge strane, skeptici misle da je moguće da vlast ima i loše rezultate i da se ponaša na tako grub način kao u Srbiji, a da istovremeno dugo vlada. Za promjenu je potrebno stvaranje održive alternative, opcije za koju će ljudi povjerovati da će im biti bolje kada ona dođe na vlast. Ali ne samo da će im biti bolje jer su to neki bolji

ljudi, nego da toliko vjeruju u boljitak da su spremni da plate nekakvu cijenu kako bi se promjena dogodila. To je trenutno veliki problem u Srbiji. Vrlo malo političkih aktera može na takav način da mobilise ljude.

U takvoj atmosferi i okruženju, pred opozicione partije u Beogradu se postavljalo pitanje da li da izađu na izbore ili da ih bojkotuju. Bojkot se slabo pokazuje uspješnim pogotovo jer je međunarodna zajednica ravnodušna, ili u suštini naklonjena Vučiću dok ovaj isporučuje ono što od njega traže. Širokim frontom bi se, možda, koliko-toliko pariralo svevlasti Vučića i SNS.

Neki misle da je trebalo sprovesti bojkot onog trenutka kada je kao nosilac liste za beogradske izbore proglašen predsjednik Srbije Vučić. Kao što je ranije trebalo da opozicija bojkotuje sve institucije sistema kada Aleksandar Vučić u razumnom roku nije podnio ostavku na mjesto šefa svoje partije. Jer, tog trenutka se znalo da politički život u Srbiji neće imati ni privid ravnopravnosti.

Čitava kampanja je bila nefer. Ogromna je nesrazmjera između naprednjaka koji imaju sve na raspolaganju i svih ostalih sa izuzetkom Đilasa, koji je očigledno lična sredstva uložio u kampanju.

Svoj je prostor za nastupe, uglavnom neplaćeni, Vučić koristio za red niskih udaraca po opoziciji

Srbija spada u zemlje u kojima glavni grad ima natproporcionalnu političku i ekonomsku težinu. Otuda je glasanje imalo veću težinu od normalnih lokalnih izbora. Onaj ko kontroliše Beograd, u Srbiji je obavio više od pola posla

i za red praznog reklamerstva. Opozicija je pristala da se takmiči u neravnopravnim uslovima. Protekle izbore je više vidjela kao način da se potvrdi vlastito mjesto u opozicionom taboru. Liberalno-građanski-demokratsko orijentisane partije su izašle na izbore u pet kolona. Pravile su se koalicije koje nisu po mjeri birača. Uz sve to su se neke tokom čitave kampanje međusobno obračunavale što je, vjerovatno, uticalo i na konačni rezultat.

U svakom slučaju, na tacni je režimu Aleksandra Vučića servirana vlast u Beogradu za još četiri godine. Prvi put od uvođenja višestranačja formalno nije ušla ni jedna opoziciona politička stranka u beogradski parlament. Dvije liste koje su prešle cenzus su zapravo grupe građana. Đilas je samo ime, kao i Šapić. Istina, Đilasa su podržali Pokret slobodnih građana, čiji je predsjednik **Saša Janković** bio protivkandidat Vučiću na prošlogodišnjim predsjedničkim izborima, i nedavno osnovana Narodna partija, svojevremenog ministra spoljnih poslova **Vuka Jeremića**. Sigurno je da će one imati zastupnike u gradskom parlamentu.

Fragmentacija opozicije je dovela i do toga da je Demokratska stranka prvi put od uvođenja višestranačja ostala ispod cenzusa, što je svakako nova stranica u političkom životu Srbije. Partija nastala 1920-ih i koju su pri kraju socijalizma oživjeli profesor **Dragoljub Mićunović** i **dr Zoran Đinđić**, koja je umnogome zaslužna za promjene 2000. i koja se može pohvaliti najvećim stepenom unutarstranačke demokratičnosti u Srbiji, odlazi (za)sada u političku istoriju Beograda.

To svakako nije dobra vijest. DS je zaslužna za sve pozitivne promjene, mada je uveliko degenerisala posljednje dvije decenije. Njen odlazak je veliki

udarac za demokratiju u Srbiju jer, smatra se da što je ta stranka bila slabija, to je diktatura u Srbiji bila veća.

da bude lider. To ne znači da im treba tražiti odlazak iz politike, ali u politici ima i drugih stvari osim biti predsjednik stranke i lider koji izlazi

• VLAST ZA JOŠ ČETIRI GODINE: Aleksandar Vučić

Poslije fijaska krenule su žalopojke opozicije na izborne neregularnosti. Izborna komisija je u jednom danu odbila svih 77 prigovora. Sada kod onih rijetkih koji su ušli u gradsku skupštinu ide faza novog bodrenja

Otrežnjujuće bi za opoziciju bilo da batali teoriju prema kojoj će ova vlast pasti kad-tad, kao po nekoj zakonomjernosti, jer prazni novčanici i frižideri i spakovani koferi tobože govore ubjedljivim jezikom

kako će idući put sve biti bolje. Skeptici misle da neće i da će idući put biti još gore. Vučić ne vjeruje u demokratiju niti u pluralizam.

Otuda glasovi kako je vrijeme da se neki političari povuku, jer ih građani više ne prepoznaju kao opciju koja donosi neki rezultat. Ukoliko se neko pokazao da ne može da mobilise ljude da glasaju za njegovu stranku ili da ga slijede, onda ne bi trebalo

na konferencije za štampu i zauzima neko do prvih mjesta na listi.

Ključno će biti i da to preispitivanje opozicije dopre do građana, da se vidi zašto ljudi za kilo brašna i dvije paštete glasaju za SNS. Opozicija uz sve prepreke koje joj se postavljaju ima ponekad vlastiti problem da uspostavi direktan kontakt sa običnim svijetom.

Postavlja se pitanje da li ovi Vučićevi politički rivali, uz ovakve uslove mogu da se približe narodu koji jedan dio opozicije i prezire? Neki misle da su elita u odnosu na veći dio stanovništva. Ozbiljniji problem je nedostatak resursa da urade bilo šta smisleno osim golog pješaćenja za koje nisu pretjerano sposobni ili akcija koje zahtijevaju ličnu žrtvu u sukobu sa vlašću. Pogotovo opozicija koja je bila u vlasti i čini vrhove stranaka nije navikla na to ili je zaboravila, veći dio njih 20 godina nije bio na ulici.

Osim Vučića i opozicije, takođe i EU snosi dio krivice za zabrinjavajuću jednostranost odnosa moći u Srbiji.

Milan BOŠKOVIĆ

Lijep dan za sahranu

Piše: Momir M. MARKOVIĆ

Čekajući odumiranje države i ispunjavanje standarda

Pržava je nastala na određenom stupnju društvenog razvoja i nestaje na određenom stupnju društvenog razvoja, to je opšte mjesto nauke o društvu. To važi i za našu vječnu. No, sve je više onih koji smatraju da je već nestala, samo još nije sahranjena...

„...I bez nje se muče Crnogorci i nikako ne mogu da pomru.

Pomrijeće, no će prije toga Sebe i nju mrtvu obrukiti“.

...kao uostalom i autor ovih proročanskih stihova, koje navodim po sjećanju. No, to i nije važno pošto „u svakom našem izdajniku ima nečeg herojskog i u svakom heroju nečeg izdajničkog“. A kako imaju zajednički imenitelj, uprošćena logika upućuje na zaključak da su svi isti – a nijesu.

Stav da je nastanak države rezultat viška vrijednosti neće izazvati sporove među sociolozima, ali postavljanje pitanja odumiranja započelo bi ideološki, politički i

naučni armagedon. Naravno, sve države neće odumirati odjednom i na isti, način, nijesu tako ni nastajale. Moguće je da je globalizacija faza kroz koju će proći ili kojom započinje odumiranje. No, teško se oteti utisku da Crna Gora neće biti među prvima, s obzirom na njeno iskustvo u nestajanju.

Priča o crnogorskom nestajanju je jednostavna. „Naročita republika“, atipična društvena zajednica neposredne demokratije, socijalne solidarnosti i stanovite otpornosti imperijalnim apetitima susjeda, za više stoljeća stekla je ugled kakav nije nijedna mala zajednica. To je bila osnova da se uredi država po evropskim standardima onoga vremena- sa suverenom, nekontrolisanom autokratijom, dvorskom kamarilom, dvorcima, ljetnikovcima i zimovnicima, sa infantilnim rasipništvom dvora, ogoljenom tajkunizacijom i pauperizacijom... Sve to, uz privid da država funkcioniše u okvirima

epskog moralnog arhetipa.

Sumnje koje su se začinjale u samom društvu i revolucionarne ideje iz spoljnog svijeta, suočene sa terorom „toljagaša“, nijesu davale energiju za drugačije društvene promjene. Dominantno seljaštvo nije imalo tumača svojih interesa. Kakva-takva inteligencija metanisala je dvoru, koji je one druge obilježavao kao izdajnike. Crnogorskim picima je jedino nadahnuće bio Car junaka i *Balkanska carica*. Crna Gora je nezadrživo srljala u propast, što su zapažali rijetki strani posmatrači, svjedoči Potapov.

Sa prvim velikim iskušenjem (rat 1914) biće očigledno da je Kraljevina Crna Gora više operetska predstava nego ona zemlja koju su uvažavali i prijatelji i neprijatelji. Prvi put pojedine jedinice, njihovi djelovi ili pojedinci napuštaju frontove. Jedna veća formacija, koja je došla sa hercegovačkog bojišta u Danilovgrad, pucala je na suverena kad je ovaj došao da ih izgrdi, podsjeti na zavjet Obilića i vrati da ginu za Crnu Goru. Ubili su njegovog ađutanta Rista Lekića, a Car junaka se brzo automobilom udaljio u svoj dvorac u Podgorici. Ovo su bili izrazi ozbiljnog antidržavnog raspoloženja. Uprkos tome, Crnogorska vojska pokazala je neviđenu spremnost žrtvovanja za savezničku „bratsku“ vojsku.

Sve što se Crnoj Gori tada i kasnije događalo bilo je rezultat inkubacije društvenih bolesti kojima je zaražena krajem XIX i početkom XX vijeka. A istorija ne prašta i sudi po zakonima koje arogantna kraljevina nije razumjela. Ni nesrećni Crnogorci. Zato je kraj bio krvav.

Uspletu istorijskih okolnosti, Crna Gora je i vaskrsela četvrt vijeka kasnije. A vaskrsi su, kao i rađanja, krvavi.

No, crnogorski arhetipski damari danas su ugašeni, te možemo poručiti citiranom pjesniku proroku sa početka priče da onih Crnogoraca više nema. (Osim nekog u dubokoj ilegali...) Đekna još nije umrla, ali je dvorimo. I molimo se da bude lijep dan za sahranu. Toliko zaslužuje! ■

Zašto se EU još nije raspala

Piše: Vladimir GLIGOROV

Jedinstveno tržište je više od carinske unije jer podrazumijeva ne samo jedinstvenu trgovačku politiku već i jedinstveno uređenje unutrašnjeg tržišta. Britanski laburisti su sada spremni da prihvate doprinose budžetu Evropske unije kako bi obezbijedili članstvo u carinskoj uniji i prisustvo na jedinstvenom tržištu

Korbin, vođa laburista, predstavio je stav svoje stranke o odnosima Velike Britanije sa Evropskom unijom. Tu je ključan njegov odnos prema carinskoj uniji, a potom saradnja sa evropskim jedinstvenim tržištem.

Najpre, u čemu je razlika između carinske unije i jedinstvenog tržišta? Pod prvim se podrazumeva zajednička carinska politika prema trećim zemljama. Ona može da bude puna ili delimična. Ponekad zemlje žele da preuzmu carinsku politiku neke druge zemlje ili, kao u ovom slučaju, regionalne zajednice prema trećim zemljama, recimo, u oblasti trgovine industrijskom robom. Ili i u uslugama. Ili u svemu. Oko toga je, naravno, potrebno postići dogovor. Posle toga, eventualne promene u carinskoj politici mogu da vode ili prihvatanju tih promena ili napuštanju carinske unije. Laburisti se sada zalažu za punu carinsku uniju sa Evropskom unijom, što znači da će u budućnosti njihova zemlja preneti carinsku politiku na Evropsku uniju.

Jedinstveno tržište je više od carinske unije jer podrazumeva ne samo jedinstvenu trgovačku politiku već i jedinstveno uređenje

unutrašnjeg tržišta. Laburisti bi hteli da se to odnosi na sva tržišta osim na tržište rada, mada njihov najnoviji stav o tome zapravo samo obećava uticaj na prekogranična kretanja radnika, a ne i neka posebna ograničenja. Različite vrste uticaja

na kretanje radnika unutar Evropske unije već postoje u mnogi zemljama, tako da to čak i ne bi bilo nešto što je u neskladu sa jedinstvenim tržištem, onakvim kakvo je sada. Jedino što Britanija ne bi mogla da utiče na promene u tržišnim propisima do

kojih će neminovno dolaziti.

Konačno, laburisti su sada spremni da prihvate doprinose budžetu Evropske unije kako bi obezbedili članstvo u carinskoj uniji i prisustvo na jedinstvenom tržištu. Razlog tome je njihov razumljiv strah od toga da će napuštanjem Evropske unije, ukoliko je ono potpuno, zaposleni, radnici dakle, izgubiti prava koja sada imaju. Ovo je predvidljivo. Ukoliko Britanija želi da zameni tržište Evropske unije nekim drugim, bilo da je reč o Americi, Kini ili Indiji, trgovački ugovori koje će s njima sklopiti ili će podrazumijevati prihvatanje nižih standarda za zaposlene, ili će sama trgovina tome voditi jer će inače biti teško obezbediti konkurentnost na tim tržištima.

Ovde možda ima smisla mala digresija. Mnogi koji su u Britaniji glasali za napuštanje Evropske unije računali su s time da će smanjena konkurencija stranih radnika dovesti do povećanja njihovih primanja, a i do veće sigurnosti za radna mesta. Ovo je uglavnom u neskladu sa činjenicama jer strani

Ukoliko Britanija želi da zamijeni tržište Evropske unije nekim drugim, bilo da je riječ o Americi, Kini ili Indiji, trgovački ugovori koje će s njima sklopiti ili će podrazumijevati prihvatanje nižih standarda za zaposlene, ili će sama trgovina tome voditi jer će inače biti teško obezbijediti konkurentnost na tim tržištima

radnici u najvećoj meri ne konkurišu domaćim. Nasuprot tome, veća okrenutost tržištima na kojima su i naknade niže i prava manja svakako će uticati na plate i prava britanskih radnika. Sa stanovišta Konzervativne partije, to je politički prihvatljivo jer će zapravo porasti uticaj onih koji za njih glasaju, ali to je bez sumnje nepovoljno po Laburističku partiju, koja bi da predstavlja radnike i zaposlene.

Šta to govori o samoj Evropskoj uniji? Pre svega da postoji zainteresovanost čak i zemalja kao što je Velika Britanija da imaju pristup njenom jedinstvenom tržištu. I zaista, prvobitni motiv za pristupanje tadašnjoj Evropskoj ekonomskoj zajednici bio je upravo taj da se slobodno trguje sa članicama Zajednice. Taj je motiv jak i

kada je reč o svim drugim zemljama članicama Unije. Ključni razlog zbog kojeg se Evropska unija još uvek nije raspala jeste interes da se bude deo jedinstvenog tržišta. Tako da dok je tog interesa, opstaće i Evropska unija.

Ovome bi trebalo dodati i interes za članstvo u monetarnoj uniji. Velika Britanija nije morala i ne mora da se bavi evrom jer nikada nije odustala od sopstvenog novca. Međutim, zemlje kao što je, na primer, Italija imaju interes da koriste evro zato što jeftinije mogu da finansiraju svoje privatne i javne dugove nego što bi to bio slučaj ako bi se vratili liri. To čini privatne i javne budžete održivijim nego što bi bili ukoliko bi se plaćale veće kamate. Pogotovo sada kada će se kamatne stope, kako izgleda, povećavati manje-više svuda u svetu. Izvan evra, Italija bi već snosila troškove očekivane promene monetarnog režima američke centralne banke, dok će taj efekat biti sporiji i znatno blaži unutar evropske monetarne unije.

Konačni razlog što se Evropska unija ne raspada jeste veća bezbednost, svakako najvažniji evropski problem, istorijski posmatrano. Kako je do uklanjanja teritorijalnih sukoba došlo jer su trgovački, komercijalni interesi u osnovi evropskog političkog sistema, nivo bezbednosti koji sada preovlađuje u Evropi, i zapravo samo unutar Evropske unije, zahteva veoma male političke i vojne troškove. Lako je videti kako bi izgledali odnosi među državama ukoliko bi se počelo razmišljati, što bi se reklo, geopolitički i geostrateški.

Tako da se Evropska unija još uvek ne raspada zato što je jedinstveno tržište korisno čak i onima koji bi da je napuste, zato što se lakše prevazilaze finansijske krize i zato što su rizici po bezbednost značajno smanjeni. To još uvek ne znači, kao što znamo iz jugoslovenske i postjugoslovenske istorije, da se Unija neće svejedno raspasti, ali zasad još uvek neće.

(Novi magazin)

• LABURISTI SE ZALAŽU ZA CARINSKU UNIJU SA EU: Džeremi Korbin, lider britanskih laburista

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

**RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h**

IZLOG KNJIGA

GETO

VESELIN GATALO

Samizdat B92

Roman *Geto* smatra se jednom od „najsubverzivnijih” knjiga novije bosansko-hercegovačke književnosti. Reč je o nadrealnom prikazu futurističke Bosne i Hercegovine kao varvarskog geta koji je proizišao iz mnoštva stvarnih referenci koje sugerišu da život u postdejtonskoj Bosni i nije daleko od geta u kom preživljavaju samo najbeskrupulozniji i oni koji znaju tajnu prelaska Zida, razni šverceri. Roman je nagrađen nagradom „Sfera” kao najbolje književno SF ostvarenje objavljeno u Hrvatskoj u 2006. godini.

„Roman *Geto* izrastao je iz priče *Vuk*, kojom je Gatalo pobijedio na Istrakonovom natječaju za kratku SF&F priču 2003. godine. Iz, u toj

priči ovlaš opisanog dijela svijeta koji se nije htio opametiti pa je od normalnog okruženja izoliran neprelazivim zidom, razvila se priča o rezervatu budućnosti, u kojem Kockasti, Orlasti i Mjesečasti dobivaju pravno društvo: ljudski otpad iz cijelog svijeta. Vrijeme stoji, borba za preživljavanje vraća se iskonskim oblicima, i iz stranice u stranicu sve to biva tako poznato, tako moguće, tako upozoravajuće...” Davor Šišović, *Glas Istre*

„Genetske modifikacije i žigosanje, hladno oružje i hologrami, čovjek i pas... Veselin Gatalo je sjajno spojio akciju i alegoriju u svojoj originalnoj priči o ljudskosti, nehumanosti, prijateljstvu i mržnji... Čita se u jednom dahu.”

HVATAČ SNOVA

BOSILJKA PUŠIĆ

OKF

„Dolasci Gun Bergman u Herceg Novi u početku bili su vezani isključivo za druženje sa Ivom Andrićem, koji je i dobio *Nobelovu nagradu* zahvaljujući činjenici što je ona nekoliko godina pre njegove nominacije prevela na švedski jezik *Na Drini ćuprija*, a potom i *Travničku hroniku* i *Gospodicu* i *Pripovetke*. No, Gun je u međuvremenu stekla mnoge prijatelje u Herceg Novom tako da je kasnije nastavila da dolazi i kada Iva Andrića tu nije bilo.

Pričalo se da je Milica Andrić na nju bila prekomerno ljubomorna i da je svilene ukrasne jastučiće, koje je Gun donosila na poklon Andriću iz Švedske, bacala na tavan, čim bi Gun otputovala iz Herceg Novog. A na Gun su bile ljubomorne i druge žene. Kako i ne bi kada su se mnogi muževi utrkivali da je voze barkom tamo i ovamo. Samo ona žena koja nije imala bujnu maštu mogla je biti hladnokrvna. Ove druge, s maštom, gledajući u Gun dok se grleno smeje otkrivajući bele i zdrave zube, nagnjući se pri tom uvek napred, prema sabesedniku, dok bi joj iz dekoltea izvirivale male čvrste devojačke grudi, morale su biti u panici pred tolikom ljupkošću i ženstvenošću”.

DAN ZALJUBLJENIH

OLAF OLAFSON

Samizdat B92

Dan zaljubljenih Olafa Olafsona je dirljiva zbirka tematski povezanih priča koje obuhvataju dvanaest mjeseci u godini, ispričana u okruženju od Istočne do Zapadne obale u SAD-u, od Pariza do Slovenije i Islanda.

One ispituju složenost ljubavnih odnosa – kada istina i najdublja osjećanja isplivaju na površinu i sve se promijeni.

Čitaoci koji vole djela Olafa Olafsona prepoznaju savršenu kontrolu, preciznost i domišljatost s kojom on u svom maniru istražuje ova mračna prosvjetljenja, kada je srce iznenada ogoljeno, bilo ljubavlju ili izdajom, razočaranjem, pokajanjem ili šokom zbog gubitka. Svaka od dvanaest priča otkriva još jedan element u bolnoj prirodi strasti: oslabljen a ipak istrajan. Ovo je snažno djelo jednog od najtalentovanijih i najsuptilnijih pisaca današnjice.

I TAJNO I JAVNO

CLAUDIO MAGRIS

Fraktura

Klaudio Magris, jedan od najboljih svjetskih književnika i esejista, u svom najnovijem eseju *I tajno i javno* bavi se pitanjima čuvanja tajne i odnosa tajne i čovjeka. Ovaj, kao, uostalom, i mnogi drugi Magrisovi eseji, na nevjerovatno način čitatelja uvodi u pitanja tajne i tajnovitosti i tumači mu ih, od svakodnevnih tajni do velikih tajni religija. Klaudio Magris uspijeva i u ovom eseju pokazati da posjeduje tajnu pisanja, koju ne posjeduje svako, tjera nas da zastanemo nad svakom rečenicom i promislamo o izrečenome i govori nam o tajnama, ali i javnim stvarima promišljeno, s puno takta, no ujedno i razotkrivajuće precizno.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

REAGOVANJE

Trule daske grada teatra

*(Neistine i grubo poigravanje
sa informacijama;
O Janusu, kritici i moralu,
Monitor, br. 1428)*

Članak o dešavanjima u JU *Grad teatar*, iniciran ostavkom člana Savjeta, arhitekta Slobodana Boba Mitrovića, nakon godinu dana provedenih na toj funkciji, izazvao je burnu reakciju u upravi ove ustanove, koja se oglasila reagovanjem direktorice Milene Lubarda-Marojević i predsjednika Savjeta, profesora Siniše Jelušića. Navikli na hvalospjeve i nekritičan odnos prema dometima festivalskih programa, u GT teško prihvataju objektivno izvještavanje. Još ako dolazi od dojučerašnjeg člana uprave koji tvrdi kako za godinu dana nije učinjeno ništa kako bi se stanje u toj posrnuloj kulturnoj instituciji popravilo, nije teško izgubiti samokontrolu pod formom demantija.

Da je kojim slučajem aktualna v.d. direktorica Lubarda-Marojević tokom svog devetogodišnjeg staža na funkciji zamjenika direktora *Grad teatra* postupila kao Mitrović i podnijela ostavku zbog neslaganja sa finansijskim malverzacijama koje su Festival dovele do sadašnjeg stanja koje sada i ona, iz fotelje direktora kritikuje, možda bi agonija Festivala bila daleko kraća. Pored fotelje zamjenice direktora Lubarda-Marojević pokrivala je i funkciju selektora muzičkog segmenta Festivala iako za to nije bila kvalifikovana.

Tokom proteklih devet godina u kojima je Lubarda-Marojević bila druga ličnost u ustanovi, *Grad teatar* je doživio kolaps, tužnu sudbinu teatarske ustanove koja je bila polygon za izvlačenje novca u

džepove kontroverznih biznismena iz bogatog festivalskog budžeta.

Zna se da je „krađa novca od kulture jednaka krađi sa oltara“. Nema opravdanja za to što uprava čiji je dio bila, čitav posao oko organizacije festivala ustupila privatnim firmama iako građani Budve plaćaju 27 zaposlenih za obavljanje tog posla.

Ako je pristala da devet godina igra ulogu statiste u upravi Festivala, zašto je sada, kada je konačno dobila glavnu ulogu posložila prioritete tako, da najprije vraća dugove iz sumnjivih poslova koji prema izvještaju revizora iznose milion eura, nauštrb festivalskog programa koji je prošle godine zabilježio svoje najgore izdanje. Za šta, nije imala saglasnost Savjeta.

Kroz kvazi-filozofsko reagovanje predsjednik Savjeta Siniša Jelušić odabrao je da umjesto argumenata uputi pakosne opaske na račun novinarki koja je podsjetila na njegova neispunjena obećanja o promjenama u *Grad teatru*, o cjelogodišnjem kulturnom programu, o povratku scene na Citadeli.... Kada profesor Jelušić žestoko kritikuje rad *Grad teatra* u predizbornim nastupima, jer se za poziciju predsjednika Savjeta izborio kao istaknuti političar, član Glavnog i Opštinskog odbora Demosa, navodeći kako je Budva grad bez kulture, kako manifestni program GT ne može zadovoljiti kulturne potrebe građana, kako ne postoji teatarska praksa tokom cijele godine..., onda je to konstruktivan pristup. Ali kada to isto konstatuje i novinarka, to je, kaže on, destrukcija.

Zanimljivo je kako Jelušić kao predsjednik Savjeta savršeno sarađuje sa istim onim timom kojem je godinama upućivao najoštrije kritike. Na trulim daskama pozorišnog festivala *Grad teatar* planira povratak stare slave, od čega je arhitekta Mitrović brzo odustao.

Branka Plamenac

Zapanjujuća nesposobnost učenja i sticanja iskustva

*(Neistine i grubo poigravanje
sa informacijama,
Monitor, br. 1428)*

Moja ostavka na člana Savjeta GT, kao da je otvorila Pandorinu kutiju. Iako je autorka teksta gđa Branka Plamenac u *Monitoru* br.1427 od 21. 2. 2018 iznijela višegodišnju istinu Festivala GT, pa i proteklog ljeta 2017. g. ispadoh ja vinovnik, za u javnosti „nepoznato stanje“ u najskupljoj instituciji kulture u Crnoj Gori.

V.D. direktorki Mileni Lubarda-Marojević nemam šta odgovarati, jer bi to za medije i čitaoce bila veoma dosadna, loše režirana predstava. Ona se pokriva usvojenim planovima, odlukama, a sve je to jedan nedopustivi i neposlovni galimatijas, službenog haosa. Savjet ne zna čime se Uprava bavila: od popisa imovine, usklađivanja normativnih akata, kadrovske situacije, i da ne redam šta sve jedna firma mora da ima, a posebno o koncipiranju programa, domaćih i stranih učesnika, broju i strukturi publike, anketama posjetilaca i učesnika itd. U GT Plan rada zovu ono što je Program festivala, a sami sebi dijele hvalospjeve u medijima i u svom izvještaju. Izdramatizovanu sanaciju gubitka koji je stalna tema GT decenijama, službeno je utvrdila revizorska kontrola i dala uputstva rukovodstvu kako da postupi. Savjet se nije mnogo ni bavio, niti imao stručne kompetencije, ni dokumentaciju, a o problematici poslovanja iz prethodnih godina formalno brine osnivač GT, SO BUDva. Ono što je porazno za *Grad teatar*, nema veze sa novcem, blokadama i zloupotrebama, nego

sa neznanjem i nesposobnošću upravljanja umjetničkim događajima i kulturnim politikama.

U prozivci na moj račun o „konkretnim i konstruktivnim predlozima” desetinu mojih instrukcija se navodno sada realizuje, a znam da će uraditi pogrešno, jer glavna odlika samouvjerenih direktora je da zaobilaze stručne i iskusne profesionalce za pozorišnu scenu, osmišljavanje mjesta događaja, sajt, promocije, podizanje ekspozicione kulture i razvijanje dostojanstva kako umjetnika tako i publike. Koliko god sam iskustva i znanja ulagao isto toliko smatram da nijesam uspio, jer na Savjetu se ne radi odgovorno, planski i programski sa osmišljenim pismenim predlozima nego se usmeno improvizuje, i opšta pričaonica traje po četiri sata. Sjediti dalje u Savjetu sa toliko neefikasnosti bi bio čisti mazohizam. Ja sam drugi član koji je u godinu dana napustio Savjet. Šest mjeseci je dovoljno da spoznate svoj potpuni potencijal i sposobnost upravljanja bilo kojim procesom ljudske djelatnosti. Ono što je zapanjujuće u *Grad teatru* je odsustvo sposobnosti učenja i sticanja iskustva i dokvalifikovanja.

Svojevrsan je paradoks da predsjednik Savjeta dr Siniša Jelušić profesor sedam predmeta na pozorišnoj akademiji na Cetinju ne može da odoli ličnom cinizmu, „u formi teorijskog promišljanja”, što nije smio sebi da dozvoli. Ipak je profesor Univerziteta Umjetnosti Crne Gore.

Čak i kada bi se svi tehnički i organizacioni problemi riješili i dobila adekvatna scena, bez istinske teatarske vizije profesionalaca, nema preporoda *Grad teatra*.

Slobodan Mitrović

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI

Tel/fax: 031 344 244

E-mail: radio.delfin@t-com.me

www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:

Swift Address: RZBAATWW

Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA

Beneficiary's bank:

Party Identifier: 1-55.097.455 EUR

Swift Address: LOVBMEPG

Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO

IBAN ME25565005010000413202

Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica

Kopiju uplate obavezno poslati

na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

ANDRIJA MARKUŠ:
OTOMANSKO GRAĐENJE I UTICAJI U CRNOJ GORI (IV)

Glavatovića džamija

Glavatovića džamija nalazila se gdje je danas Trg Božane Vučinić. Bila je najljepša i najveća u Podgorici, koja je, kao glavna, posjedovala i sakali-šerif

Prvu džamiju u podgoričkoj Staroj varoši, koja je bila manja od ove, osnovao je Hasan-aga 1593. godine. Nju je 1714. proširio Jusuf-aga Glavat iz Golubovaca, po kome je dobila ime Glavatovića džamija. Nalazila se gdje je danas Trg Božane Vučinić. Bila je najljepša i najveća u Podgorici, koja je, kao glavna, posjedovala i sakali-šerif. Bila je jedna od prvih izgrađenih po dolasku Osmanlija. Prije nje bila je džamija u tvrđavi i van nje Starodoganjska. Džamija je prva stradala od savezničkog bombardovanja u Drugom svjetskom ratu 5. maja 1944. god. u prvom naletu bombardera. Prethodno, prevarom, preko Radija London javljali su da će samo Njemce na periferiji bombardovati. Ljude može da spasi ljepota posvećena Bogu i ljudima, samo nije mogla da ih spasi od prijatelja – saveznika.

Džamija se lijepo uklopila u nizove zgrada Stare varoši, sa krovovima dominantne mirnoće. Naspram minareta, koji je velike visine i lijepe obrade, kao pandan, nalazila se dvorišna kapija džamije, najljepša kapija u gradu. Dio kapije džamije iznad luka, po površini i po konturi bio je razigran i ornamentisan, kao potpuno obilježje islamske arhitekture – prava dobrodošlica vjernicima.

Skender čauševa – Starodogađanjska džamija

Skender Čauševa – Starodoganjska džamija, pored džamije u tvrđavi, bila je do 1582. godine jedina džamija u Staroj varoši – Podgorici. Vjekovima se borila za svoj opstanak, pa i od zemljotresa 1979. godine, sanirana 1985. A 1950. uzeta je od vlasti za

rejonsku kancelariju, da bi 1952. na urgencije bila vraćena Islamskoj zajednici. Njena riječ, mada teško, bila je prva i posljednja za mnogima posljednju uru, sem ove u koju ih za podsjećanje na nedjelo, vraćamo. A to su činili i za hramove drugih vjeroispovijesti, koji su neznaboštvo imali kao radni zadatak.

Naglašena monumentalnost minareta nadomjestila je što nije veće visine, opredjeljujući se za utisak sigurnosti i stabilnosti, koje se kao čist izraz prenosi na prozorske otvore kružnog oblika. Sve to – bez ičeg da se tome može dodati.

Stradanje Osmanagića džamije

Osmanagića džamiju gradio je Hadži Mehmed-paša Osmanagić u drugoj polovini XVIII vijeka u Staroj varoši, Podgorica, nedaleko od Starodoganjske džamije u pravcu prema Ljuboviću. Džamiju su održavali Lukačevići, te se naziva i Lukačevićeva džamija. Pored džamije nalazi se Hadži Mehmed-paše turbe. Prilikom savezničkog bombardovanja Podgorice 5. maja 1944, pretrpjela je oštećenja da više nije bila za upotrebu, a tek je 1998. osposobljena. Tako dug period do obnove, primjer je, kao i za druge džamije i crkve, da su stradale sve dok je postojao jednopartijski sistem. Sistem je propagandno djelovao, posebno diskriminacijom isključivani su vjernici iz normalnih životnih tokova i određenih prinadležnosti koje su imali ateisti. Time, ostajalo se i bez sredstava za održavanje vjerskih objekata.

U tada autoritarnoj vlasti i diktaturi, u indoktrinaciji, promijenjenoj svijesti, stvarana je situacija da je

opšti odnos građanstva prema hramovima, sa rijetkim izuzecima, bio kao prema napuštenim i nekorisnim magacinima. U crkve je uvođena stoka i šta još ne, da su neki vjernici zaziđivali vrata hramova da još gore ne bude. Često, oni ni za to zaziđivanje nijesu imali sredstava.

Komunisti su po svojem programu vaspitavali omladinu od prvih dana u školi, a starijim samim prijemom u komunističku partiju (što je bila prednost) zabranjivali svaku vjersku pripadnost, koji su to morali da dokazuju nepoštovanjem svih vjerskih praznika.

Komunisti nijesu izdvajali nijednu konfesiju za drugačiji odnos prema njima da bi koju favorizovali ili više proganjali. Sve vjeroispovijesti smatrane su nebitnim i nepostojećim za bilo koje uvažavanje, pogotovu za odsustvovanje sa posla za vjerski praznik. Samim tim, pogrešno je što sada neki mlađi ljudi iz pojedinih konfesija govore: „Nama su rušeni hramovi i naše nasljeđe kulture“, kao da je to neko drugi radio, a ne baš ljudi nekad iz iste konfesije, a postali komunisti, koji su tako postupali prema svim hramovima i drugom nacionalnom nasljeđu kulture.

Do koje je mjere tada bila moć i drskost vlasti, kazuje i slučaj da je Starodoganjska džamija, koja je, kao očuvana, bila u upotrebi, uzeta od vlasti za rejonsku kancelariju, a u Pljevljima srušena Hadži Hasanova džamija za izgradnju na tom mjestu Zgrade Elektro distribucije. Minaret Osmanagića džamije izrazite je visine prema džamiji. U formi je prizme, a ne oblice, što u odnosu na miran oblik džamije, djeluje svečano.

• Osmanagića džamija
(Slika iz knjige
„Džamije u Crnoj Gori“
Bajra Agovića)

Džamija u Vranju

Džamija u Vranju, Malesija, Tuzi, izgrađena je na mjestu prethodne manje džamije. Više puta je sanirana, i to ne kako je potrebno, te je 1997. na njenim temeljima izgrađena nova, sa ispravljenim pravcem za 25 stepeni u odnosu na prethodno – da je u pravcu kible. Kod gradnji džamija, prirodno je, kad je više raspoloživih sredstava da je minaret veće visine, time i vitkosti, kad se izdvaja dominacijom i individualnošću u alternativnom doživljavanju prostora, gdje je sam sebi, u velikoj mjeri, dovoljan – dovoljan da drži pogled.

Ovdje džamija svoju povezanost – kompoziciju sa minaretom nije zasnovala na uobičajenom snažnom kontrastu pružanja ta dva sadržaja – minareta ka visinama, a džamije

pri terenu, nego na objedinjenosti – kao jedan efekat. Smanjenom visinom minareta, stekao se utisak, kod zadržane standardne osnove, da se minaret dolje proširio, iako nije. Uz to, džamija je mala, a minaret smjelo postavljen na ugao, da je sa istom pozicijom prema dvije sučeljene fasadne ravni, te se, sa tim osobenostima, stiče utisak da je džamija dio minareta, a ne da je minaret zasebni dio džamije.

Objedinjenost je ostvarena i sa jednako ravnim fasadnim površinama – i džamije i minareta. Uz to, iznad nižeg reda prozorskih otvora (isključivanjem da se pojave i na spratnom dijelu) formirana je puna zidna masa, koja nastavlja karakter „punoće“ sa minaretom. Prozori su sa prelomljenim natprozornikom, što asocira na prelomljeni luk, a postiže efekat prožimanja „punog“ i „praznog“ na fasadnoj ravni, što nije čest slučaj.

* * *

Knjiga „Džamije u Crnoj Gori“ Bajra Agovića u izdanju „Almanaha“ 2001. korišćena je za neke podatke i slike starih džamija, koje su u ovom nizu prikaza džamija najčešće u crno-bijeloj tehnici. Ovdje je za Glavatovića džamiju i Džamiju Osmanagića vrijeme njihovog rušenja savezničkim bombardovanjem navedeno da je bilo 5. maja 1944. godine.

Zaključci i komentari davnih aktuelnih vremena i ponašanja prema nasljeđu kulture, komparacije sa drugim djelima, kao i užestručne analize pripadaju autoru A. Markušu.

(Nastavlja se)

BOJAN DUBLJEVIĆ

Mnogo se priča o Evroligi, rasporedu takmičenja, licencama. Očigledno je da je trošenje ogromno. Kako Vi gledate na to?

Novi sistem Evrolige je dosta težak. Igrati svaka dva dana i to sa najboljim klubovima gdje je svaka utakmica vrlo važna je dosta naporno. Zbog toga su i mnogi igrači povrijeđeni. S druge strane velika je privilegija igrati Evroligu protiv najboljih klubova Evrope.

Mnogo se priča o Vama i Valensiji. Ta veza je idealna. Da li ste mislili prije dolaska da će biti tako?

Nikad nisam ni sanjao da ću postati u Valensiji to što jesam. Kad sam tek došao, bilo mi je dosta teško s obzirom na to da prvi put idem van Crne Gore. Nisam znao ni jezik, nisam znao šta me čeka. Međutim, imao sam veliku sreću da su trener i jos par igrača bili s naših prostora. Pomogli su mi da se adaptiram kako na terenu tako i van njega. Danas me klub gleda kao da sam čitav život u Valensiji, tako se i ja osjećam. Nadam se da će naša saradnja trajati do kraja moje karijere.

Tema za razgovor u Crnoj Gori je uvijek reprezentacija. Kako gledate na reprezentativnu košarku? Mnogi su nezadovoljni, ali u suštini do sada svaki vaš nastup je bio uspjeh.

„Neuspjeh” je taj što naš narod očekuje od nas da dobijemo svakog na svijetu. Ovo ljeto smo imali cilj da se plasiramo u osminu finala, nešto što CG nikad nije igrala, i uspjeli smo, ali to je za mnoge bio neuspjeh jer očekuju da uzmemo medalju. Mislim da smo 32. reprezentacija u svijetu, a ima nas svega 600.000. Treba se boriti iz godine u godinu da se penjemo jedno po jedno mjesto i vjerujem da to možemo uraditi. Imamo sjajne kadete koji su uradili ono što smo svi jedva čekali, uzeli medalju, tako da mislim da je budućnost crnogorske košarke u sigurnim rukama.

Uvijek nam je zanimljivo kada vas pratimo, kako izgleda poslije pobjede ili poraza. Na koji način

Bojan Dubljević je košarkaš rođen u Nikšiću 1991. godine. Karijeru je počeo u Ibonu iz Nikšića i Lovćenu sa Cetinja, da bi 2010. godine prešao u Budućnost u kojoj su ga zapazili mnogi klubovi u Evropi i Americi. Godine 2012. potpisao je ugovor sa Valencia Basket u kojoj je i danas. Crnogorski je reprezentativac, a izabran je i od strane Minesota Timberwolvesa kao 59. pik na NBA draftu 2013. godine

slavite ili pak preživljavate neke poraze?

Za slavlje baš i nemamo vremena jer putujemo non-stop. Kad završimo utakmicu, odmah smo u avionu i idemo na sljedeću. Kada pobijedimo, osjećaj je sjajan, ali kratko traje. Odmah počinju pripreme za sljedeću utakmicu, dok poraz traje malo duže. Najteže sportisti pada poraz, pa makar to bila i prijateljska utakmica. Gorčina ostane malo duže dok se to ne ispravi. Poslije svakog poraza treba pronaći i ispraviti greške i izaći još jači nego prije.

Mnogo puta smo čitali da volite muziku, da promovirate svoj grad, državu, autore odavde. Generalno kako provodite slobodno vrijeme?

Nemam baš puno slobodnog

vremena, ali kad imam, pretežno igram igrice, a s obzirom na to da uvijek putujemo onda gledam dosta filmova i serija, neke i više puta.

Koja je po Vašem mišljenju osnovna razlika trenutno između evropske i američke košarke?

Ima tu dosta stvari koje su malo bolje i malo lošije u jednoj i drugoj košarki. Smatram da je razlika u tome što se u NBA više uživa u igri nego u Evropi. Što bi Ameri rekli „igraj košarku i zabavi se”, dok u Evropi nije tako. U Evropi se svaka utakmica igra „na nož”. NBA jeste atraktivna ali meni su zanimljivije evropske utakmice, gdje se gine na svakoj utakmici, gdje se skoro svaka utakmica igra kao da je finale.

Dordije NJUNJIĆ